

No 193 Revd.
19/6/46

Utharabala
H.C. Gals

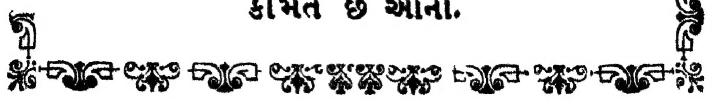
પ્રહ્લાનંદ ભક્તિ સુધા.

પ્રભુ સખમે સમાયા છે, સમાના હો તો એસા હો ?
કરી સખ વિશ્વ કી રચના, રચાના હો તો એસા હો ?

કીમત છ આના.

૧૦૭૭૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૭૦૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૯૧૨૫ નંદા જીવિત ૨૩૫૧

વિષય ટ-૧

પ્રહ્લાનંદ ભક્તિ સુધા.

સંપ્રદ કરનાર:—

જેડીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ પટેલ.

પ્રકાશક:—

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા, સુરત.

સોલ એજન્ટ.

બુકસેલર સાકરલાલ બુલાખીદાસ

વીચીરોડ અમદાવાદ.

અને

બુકસેલર સી. સી. શાસ્ત્રી

કાલકાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.

પ્રથમાવૃત્તિ.

સને ૧૯૨૩.

પ્રત ૧૦૦૦.

[સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.]

કૌંમત છ આના.

અતિ લોકપ્રિય

ભાગ ૧-૨-

૨૦૦૨

ગુ

જ

રા

તી

વિધાપીઠ

૩૪-૫

અમદાવાદ

૨૦૦૬

ગુ જ રા તી ગા ય ન મા ળા.

ય

ન

મા

ળા.

કીમત ફરેકના

છ આના.

મળવાનું ઠેકાણું:—

“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર.

સલાબતપુરા, સુરત.

અને સોલ એજન્સી.

સાકરલાલ બુલાખીદાસ રીચીરોડ, અમદાવાદ

ત્યા

સી. સી. શાસ્ત્રી કાલબાહેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.

બ્રહ્માનંદ ભક્તિ સુધા

૧

અખિલ બ્રહ્માંડમાં, એક તું શ્રીહરી, જુગરે રૂપે અનંત ભાસે.
દેહમાં દેવ તું, તેજમાં તત્વ તું, શૂન્યમાં શબ્દ થઈ વેદ વાસે. ટેક.
પવન તું પાણી તું, જ્વાળા તું જૂઠરા, વૃક્ષ થઈ ફૂલો રહ્યો આદ્રાશે,
વિવિધ રચના કરી, અનેક રસ લેવાને, શિવ થઈ જીવ થયો એજ આશે:
વેદ તો એમ વહે, શ્રુત સ્મૃતિ શાખા દે, કનક કુંડલ વિષે ભેદ નોહોયે;
ઘાટ ઘડિયા પછી, નામરૂપ જુગવાં, અંતે તો હેમનું હોમ હોયે.—અ.
અથ ગડબડ કરી, વાત ન કરી ખરી, જોહને જો ગમે તેને પૂજે;
મન કર્મ વચનથી, આપમાની લહે. સત્ય છે એજ મન એમ સૂજે.—અ.
વૃક્ષમાં ખીજ તું, ખીજમાં વૃક્ષ તું, જોડે પટતરો એ જ પાસે;
ભણે નરસૈયો એ, મનતણી શોધના, પ્રિત કરે પ્રેમથી પ્રગટ થાશે.—અ.

૨

સમરને શ્રીહરી, મેલ્ય મમતા પરી, જોને વિચારીને મૂળ તારું;
તું અલ્યા કોણને કેને વળગી રહ્યો, વગર સમજે કહે મ્હારું મ્હારું.—સ.
દેહ તારી નથી, જો તું જુમતે કરી, ગખતાં નવ રહે નિશ્ચ જાણે;
દેહ સંબંધ તજે, નવનવા બહુ થશે, પુત્ર કલત્ર પરિવાર વહાયે.—સ.
ધનતણું ધ્યાન તું, અહોનિશ આદરે, એજ તારે અંતરાય મોટી;
પાસે છે પિયુ અલ્યા, કેમ ગયો વિસરી, હાથથી આજીવન થયોર ખોટી.—સ.
ભરતિંદ્રા ભર્યા, રોંધી ઘેરો ધણો, સંતના શબ્દ સુણી કાંન જાણે;
ન જાણતાં નરસૈયાં, લાજ છે અતિધણી, જન્મોજન્મ તારી ખાંત બાણે.—સ.

ધ્યાન કરે હરિતાણું, અદ્યપમતિ આળસુ, જેથકી જન્મનાં દુઃખ જામે;
 અવર ધધી કરે, અરથ કાંઈ નવ સરે, માયા દેખાડીને મૃત્યુ વહાયે - ૬મા.
 સકળ કલ્યાણુ, શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણમાં સરણુ આવે સુખ પાર હોયે;
 અવર વેપાર તું, મેહેલ્ય મિટ્યા કરી, કૃષ્ણતું નામ તું રાખ મહોયે - ૬મા.
 પટક માયા પરી, અટક ચરણે દરિ, વટકયાં મા વાત સુભુતાંજ સાચી;
 આશાનું ભવન, આકાશ સૂધી રમ્યું, મૂઢ એ મૂળથી બીત કાચી - ૬મા.
 અંગ જોખન ગયું, પલિત પિંજર થયું, તોય નથી લહેતો શ્રીકૃષ્ણ કહેવું;
 ચેતરે ચેત, દિન ચાર છે લામના, લીંચુ લહેકાવતાં રાજ હેવું - ૬મા.
 સરસચાણુ હરિતાણી, જે જને અનુસરયા તેતણા સુજન તો જગત ખોલે;
 નરસૈયા રંકને, પ્રીત પ્રભુનું ઘણી, અવર વેપાર નહિ બજન તોલે. ૬મા.

જે ગમે જગતગુરૂદેવ જગદિશને, તેતણો ખરખરો ફોક કરવો;
 આપણો ચિંતવ્યો, અર્થ કાંઈ નવસરે ઉગરે એક ઉદ્દેગ કરવો. - ૭ક
 હું કરું હું કરું, એજ અજ્ઞાનતા, શકટનો ભાર જેમ શ્યાન તાણે;
 સૃષ્ટિ મંડાણુ છે, સર્વ એણીપેરે જોગી જોગેશ્વરા કોષક જાણે. - ૭.
 નિપજો નરથી તો, કોષ ન રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સૌ મિત્ર રાખે;
 રામને રંક કોષ દ્રષ્ટે આવે, નહીં ભવનપર ભવનપર છત્ર દાખે. - ૭.
 ઋતુ લતા પત્ર ફળ ફુલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ જોયે;
 જોકન ભાગ્યામાં જે સમે જે લખ્યું, તેકને તે સમે તેજ પોહોયે. - ૭.
 મુખ સંસારિ, મિટ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના ખીજું સર્વ કાચું;
 જુગલકરજોડી કરી, નરસૈયો એમ કહે, જન્મ પ્રતિજન્મ હરિનેજ જાયું. - ૭.

ઉઠ ઉતાવળો, આલ્યને વિકૃષ્ટા, ગોવિંદ ગાયને વચ્ચ ખાલે;
જમને જાદવા જનની જશોદાવદે, કહાન કાં ધણી તને નિદ્રા આવે. ઉઠ
દંતધાવન કરો, આળસ પરહરો, રમની તિમિર ગયું પોહો ફાટયું;
કરચળો કરને, શે ન શીરાવતો, દહિરે દામોદરા થાય ખાડું, ઉઠ
બારણા બહાર બળિબદ્ધ ઉભા રહ્યા, જેરે વહાલા તારી વાદ જોયે;
નરસેના સ્વામિનું મૂખડું દિઠડે, માતાનું મનડું અતિરે મોઢે ઉઠ

રાત રહે જાહેર પાછલી ખટ ધડી, સાધુ પુરુષને મુછ ન રહેવું;
નિંદ્રાને પરહરી સમરવા શ્રીહરી, એક તું એક તું એમ કહેવું.
જોગિયા હોય તેણે જોગ સંભાળવા, જોગિયા હોય તેણે જોગ તજવા. રા.
મુકવિ હોય તેણે સદ્ગ્રંથ બાંધવા, દાતાર હોય તેણે દાન કરવું;
પતિવ્રતા નારિયે કંથને પૂછવું, કંથ કહે તે તો ચિત્ત ધરવું રા.
આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા, કર્મનો મર્મ લેવો વિચારી;
નરસેના સ્વામિને રનેહથી સમરતા, હરી નવ અવતરે નર ને નારી રા.

જમને જાદવા કૃષ્ણ ગોવાળિયા, તુજ વિના ધેનમાં કુચ્છ જાશે ?
ત્રણમેં ને સાઠ ગોવાળ ટોળે મળ્યા, વડોરે ગોવાળિયો કુચ્છ આસો ? જા.
દહિંતણાં દેવરાં થી તણાં ધેવરાં, કલિયસ દૂષ તે કુચ્છ પીશે ?
હરિ તારો દાધિયો કાળિનાગ નાથીયો, ભૂમિનો બાર તે કુચ્છ લેશે ? જા.
જમને તીરે ગોધણ ચરાવતાં, મધુરીસી મોરસી કુચ્છ વહાશે ?
જાણે નરસેયો તારા મુચ્છ માઠ રીઝિયે, ખૂડતાં બાહેડી કુચ્છ સહાશે ? જા.

૧

૮

કૃષ્ણ કિર્તન વિના નર સદા સૂતરી, વિમળ કાંધે વપૂ શુદ્ધ ન થાયે;
 સકળ તીરથ શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન કથા, હરિતથા હાસ જોને હેતે ગાયે. ૬૦
 પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નવલ રંગી તણ, અન્ય દેવે જોતું મન મોહે;
 કાઠી ચિંતામણી કામધેનુ તણ, મહિષિના પુત્રનું દૂધ દોહે. ૬૦
 ગર્ગ જોશી જશ ગાય જોનો સદા, નારદ નામ મુખથી ન મૂ;
 તે બ્રહ્મ હાર આવીને ઉભા રહયા, ગોપિકા મૂખ જોવાને દૂકે. ૬૦
 અજ ભવ સરપતિ સ્વપ્ને પેષે નહિ, નેતિ નેતિ કહી નિગમ વામે;
 નરસૈયો રંક જશ ગાઇને રિઝવે, સહસ્ત્ર મુખે શેષ પાર ન પામે; ૬૦

૯

સાધુ સાચે બળે ચરણ ગોવિંદનાં, માનવી દેહ તે તત્વ કહિએ;
 કૃષ્ણ કહો, કૃષ્ણ વળિ વળિ કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહેતાં સઉ સુખ લલિએ-સાધુ
 કૃષ્ણ સેવા તણી અમર ધર્યા કરે, મૂઢમતિ માનવી કાંઈ ન જાણે;
 કૃષ્ણનું નામ રખે હૃદયથી વિસરે, ધન્યમાં ધન્ય કૃષ્ણજ પ્રમાણે-સાધુ
 જોને જોવા મહા મુનિજન વન બમે, તે વિકૃતો વનમાં ગાયું ચારે;
 બણે નરસૈયો જે ચતુર નર તે ખરા, અહરનિશ કૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ પારે-સાધુ

૧૦

હરિ હરિ રટણ કર કહણ કળિ કાળમાં, હામ ખેસે નહીં કામ સરશે;
 બ્રહ્મ આશીન છે, શ્યામસુંદર સદા, તે તારાં કારજ સિદ્ધ કરશે. હરિ
 અદ્ય સુખ સાર શું મૂઢ પ્રલોભે કરે, શીશપર કાળ રહ્યો દંત કરડે
 પાંચર સૌ પદ્મકની ખમર પુજને નહીં, મૂઢ શું જોઈને સૂઝ મરડે હરિ

કોઈ પાપે કરી બુદ્ધિ પાછી ફરી. પરહરી થડ શું ડાળે વળગ્યો;
 ધરાને ધર્માં છે નહીં જીવપર, આપણે અવગુણે રહ્યો અળગો. હરિ.
 પરપંચ પરહરો સાર હૃદયે ધરો, હૃદયે હરિ મુખે અચળ વાણી;
 નરસંચા હરિતણી ભકિત બૂલીશ મા, ભકિત વિના બિભુ ધૂળખાણી-હરિ

૧૧

આપણ પાપ મેં કવણ કાષાં હશે, નામ લેતાં તારું નિદ્રા આવે;
 ઉંઘ આલસ્ય આહાર મેં આદર્યાં, લાભવિના લવ કરવી મનં ભાવે-આ.
 દિન પુરે દિન તો વહી જાય છે, દુરભતિનાં મેં ભયાં રે ડાલાં;
 ભકિત-ભૂતલ વિષે નવ કરી તાહરી, ખાંડ્યાં સંસારનાં થોંથાં ડાલાં-આ.
 દેહ છે જૂઠડી કરમ છે જૂઠડાં, ભીડભંજન તારું નામ સાચું;
 હરિ ફરી વરણવું શ્રીહરિ તુજને, પતિત પાવન તારું નામ જાયું-આ.
 તારી કરૂણા વિના કૃષ્ણ કોડામણા, કળ અને ત્રિકળનું બળ ન ફાવે;
 નરસંચા રંકને જ ખના તાહરી, હેડ ઘેડી ભાગો શરણ આવે-આપ૦

૧૨

તારા દાસના દાસની નિલ સંગત વિના, બ્રહ્મ થાય બૂધરા મન માંડે;
 દુષ્ટની સંગતે, દુષ્ટ મતિ ઉપજે, શ્રવણ કીર્તન નવ થાય તારું-તા૦
 પૂર્ણ વિષપાનથી દુરિજન દોહેલા, વિષ પીધું તન તેતું મરશે;
 તુજચક્રી વેગળા લેહની સંગતે, જન્મ કોટીતણાં સુકૃત હરશે. તા૦
 અમૃતની ઉપમા સાધુને નવ ધટે, રાહુની દુષ્ટતા ન ટાળી તેણે;
 પ્રહલાદ નારદે ગર્ભસંગત કરી, વશ કર્યાં વૈકુંઠનાથ જેણે. તા૦
 અતુરયા મુકિત છે જૂઞની જૂકિતની તાહરા તે તેહને નવ રાચે;
 ખેડુ કરમોટીને નરસંચા વીનવે, જન્મો જનમ તારી ભકિત જાચે. તા૦

સારમાં સાર અવતાર અમળા તણે, જે બળે બળિભદ્ર વીર રીઝે;
 પુરુષપુરુષાતન શું કરું હે સખી, જયી નહિ માંહરું કાજ સીજે. સાર.
 મુક્તિ પર્યન્ત તો પ્રાપ્તિ છે પુરુષને, સત્ય જો સેવક ભાવ રાખે;
 રસભયું રસણું નાથ તોહરા કરે. તે નહીં નારી અવતાર પાખે સાર.
 ઇંદ્ર આદિ અજ ઇશને મહામુનિ, ગોપિકા ચરણ રજ તોહ વંદે;
 ગોપિકા આપતું અધમપણું લેખે નરપણું નવ રૂપે આપ નંદે. સાર.
 વેદ વેદાંત હપનિષદો ખટ મળી. જે મથીને રસ પ્રગટ કીધો;
 તે રસ ભાગ્યનિધિ ભામની ભોગવે, અહોનિશ અનુકવ સંગ લીધો સાર.
 સ્વપ્ન સાચું કરે ગિરિધર સામજો, પ્રણયું હું પ્રાણુપતિ પાણુ જોડી.
 પંથનું જેમ પથ પુઠંજ વળગ્યું કરે, નરસૈયના નાથજી નાથ તોડી સાર.

પ્રેમરસ પાને તું ઝોરના પીછધર, તત્વનું દુષણ તુચ્છ ભાજે;
 દુષણા ઠોરનું ફાંકે મન બળે, ચતુરધા મુક્તિ તેઓ ન માજે—પ્રેમ.
 પ્રેમની વાત પરીક્ષિત પ્રિયો નહીં, શુદ્ધજીએ સમજી રસ સંતાડ્યો;
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય કરિ મંત્ર મુશ્કેલી, મુક્તિનો માર્ગ સીધો દિખાડ્યો—પ્રેમ.
 મારીને મુક્તિ આપી મણા દેતને, જ્ઞાની વિજ્ઞાની બહુ મુનિરે જોગી;
 પ્રેમને જોગ તો વ્રજતણી ગોપીકા, અવર વિરલા કાંઈ ભક્ત જોગી—પ્રે.
 પ્રેતને મુક્તિ તો, પરમ વસ્ત્રભ સદા, હેતુના જીવ તે હેતુ પડે;
 જન્મેજન્મ લીલારસ આવતાં લલાણનાં લલાણુ જેમ દાર છટે—પ્રે.
 મેં મહયો હાથ ગોપિનાથ ચરવા તણે, અવર બીજું કંઈને ન ભાવે;
 નરસૈયો મહામતી મુગ છેચુકી જતિસતિને તો સ્વપ્ને ન આવે—પ્રે.

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નંદના કુંવરનું, જે જડી અખિલ આનંદ પામે;
 અષ્ટમહાસિંધ તે દાર હિમી રહે, દેહનાં દુકૃત તે દૂર વામે ધ્યાન
 મોરના પીંછનો મુગટ મરતક ધરે, કુંડળ મકરાકૃત અવલુ લગકે;
 નીલવટ તિલક તો મુલમ કેશર તણું, કંઠ મુંડતાકૃણ હાર ઢળકે ધ્યાન
 પીતામ્બર પલવટ કટિતટ રૂચિર છે, લલિત ત્રિલંગી વાહાલે વેણુ વાગે
 કદમનાં દુમતળે રાધિકા રસ ભરી, હરકૃને સંગ આલાપિ ગાયે ધ્યાન
 રે રાક્ષીની ધુની રૂણી વનતા વ્યાઘ્રણ થઈ, ગોપિકા કેરડાં વૃંદ આવે:
 નરમયાને મન આનંદ અતિ બળે, પુષ્પમુંડતાકૃણ શ્લેષ વધાવે ધ્યાન

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નેત્રમાં નાય છે, અંતર બાળની એક મુરતી;
 દેહીમાં દરસશે પ્રેમથી પરસશે અજળ અનોપમ અધર મુરતી ધ્યાન
 મોરલીના નાદમાં અવલુના સાદમાં, ઝાંઝરી ઝાભરી ડમક વાગે;
 તાલ મૃદગને ઉપમા ધણી, બેરીનો નાદ બ્રહ્માંડ માળે-ધ્યાન
 મન પરસન થશે કર્યાં કર્મ નાસશે, ભાસશે બ્રહ્મ વ્રજ વન વેલી;
 કુંજલલિત માંહે શ્રીકૃષ્ણ લીલા કરે, નિરખની નૌતમ નિત્ય કેલી ધ્યાન
 મુરતસંભ્રમમાં વિલસે રંગમાં દરસશે દેહીનું માન મરતાં;
 નરસૈયાના સ્વામી સર્વ મુખ આપશે, દુકિત કાપશે ધ્યાન ધરતાં ધ્યાન

હરિ તણું હેત તને કયમ મધું વીસરી, પશુર દેહીને નરરૂપ કહું;
 હાકને છેડ કરિ સહુ તને હાકતું, આજ વધારીને માન દીધું. હરી
 બાંધીનું બાળિયું, કંઠથી દાળિયું, નેત્રના પાટા શ્રીનાથે છોડ્યા;
 તે તણું ચરણને નવ ભજ્યો કૃતપ્રી, તે ન મુલ્ય પાડના હાથ બેડ્યા-ક

ધગ ઠોડી કરી મગતો મુઠ મતિ, ધાસ પાણી કરી શબ્દ ગ્રીણુ;
આજ ગેવિંદ ગુણુ ગાધને નાંચતાં, સાજ આવે તને કમંડીણુ-હરી.
લાંબીશી ડોકતે કાકિલ આવતો, જાંટ જાણી ધણો ભાર ભાદ;
આજ અમૃત જમે, હરખે હગવો જમે, વૈકુંઠનાથને નવ આરાધિ-હરી.
પીઠ અંખાડી ને અંકુશ માર સહી, રેણુ ઉડાડતો ધરણી હેઠો;
આજ યુવા ચંદન આબ્રણુ અંજ મરી, વેગે જાયછે તું વેલે ખેડો-હરી.
અત્ર ને વસ્ત્ર ને ભૂષણુ સર્વ જો, તેહનો તૂજને હતો ઉધારો;
નરસૈયાયા સ્વામિએ સર્વ સાઈ કર્યું, તે પ્રભુને તમે કાં વિસારો-હરી.

૧૮

નીરખને મગતમાં ઢોણુ ધુમી રહયો, તેજ તું તેજ તું શબ્દ જોલો;
સ્વામના ચરણુમાં ધમકું છું મરણુરે, અહીંયા કોઈ નથી કૃષ્ણુ તોલે ની.
સ્વામ શોભા ધણી યુદ્ધિના થકે કળા, અનંત ઓચ્છવમાં પંથ ભૂલી;
જડને ચૈતન રસ કરી જાણુજો, પકડી પ્રેમે સજીવન મૂળી.-ની.
જગહલ જ્યોત ઉદ્યોત રવિ ઢાટમાં, હેમની કાર ન્યાં નીસરે તોલે,
સચ્ચિદાનંદ આનંદ કીડા કરે, મોનાનાં પારણાં માંહી ઝૂલે.-ની.
પતિ વિણુ તેજ વિણુ, સૂત્ર વિણુ જો વળા, અચળ જગકે મદા અતજહીવો;
તેજ વિણુ નિરખવો રૂપ વિણુ પરખવો વણુ જિવ્દાએ રસ સરસ પીવો-ની.
અકળ અવિનાશી એ નવજ જાએ કલ્યો, અરવ ઉરધની માંહે મદાલે;
નરસૈયા ચો રવ મિ સકળ વ્યાપિ રહયો, પ્રેમના તંતમાં સંત ઝલે-ની.

૧૯

શા સુખે સૂતો સંભાર શીનાથને હાથ તે હરિ વિના ઢોણુ રહાયો;
તાતને માત સુત માત ટોળે મળ્યાં, ઢોહશી વેળા સહ દૂર જાગે-શા.

હધે મનક હતો ઉમ તપ આચરી, ભક્તિ કીધી ભગવાન કેરી;
અવતરી પાશ બધાયો માયા તણે, લપટી ભાલ્યે લીધો ઘેરી.-શા.
દિવસે ચોદશ અમ્યો. શત નિંદ્રા વિષે, સ્વપ્નમાં સાંભરે મોહટી માયા;
પલક પરવાર નહિ, હરિને ભગવાતણો, ન્યાંલગી જીવ સંગેમ કાયા-શા.
ધન ધમે કરી મોહિ, રહ્યો ભોભિયા, વેદના વીસરી ગર્ભ કેરી;
નાથ ત્રિભોકના હરિ ન સંભારિયા જાડરે રાખ્યો તો જઠરામાં ઘેરો.-શા.
જાગરે જીવડા, વાજ આગ્યો ધણું, ફટમોએક પ્રતિભોધ દીજો;
નરસંયના સ્વામિને નિત્ય સંભારતા, દેહનાં દુકૃત દૂર કીજો.-શા.

૨૦

જાગીને જોઈ તો જગત દીસે નહીં, ઉંધમાં અટપટા ભોગ ભાસે;
ચિત્ત ચેતન્ય વિશ્વાસ તદ્રૂપ છે, બ્રહ્મ બટકાં કરે બ્રહ્મ પાસે. ટેક.
પંચમહાભૂત પરિબ્રહ્મ વિષે ઉપન્યાં, આણું આણુંમાહિ રહ્યારિવજાગી;
પ્રલને ફળ તે તો વૃક્ષનાં જાણવાં થડયકો ડાળ તે નહિ રે અળગી.-જા.
વેદ તો એમ વહે સ્મૃતિ સ્મૃતિ રાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ નોયે;
ઘાટ ઘડમા પછી નામ રૂપ જૂજવાં, અંતે તો હેમતું હેમ હોયે.-જા.
જીવને શીવતો આપ હમજાએ થયા, રચી પરપંચ મૌદ ભોલ કીધાં;
જાણે નરસંયો એ, તેજ તું તેજ તું, એને સમયાંથી કંઈ સંત સીધ્યા-જા.

૨૧

ન્યાંલગી આતમા તત્ત્વ ચિન્ન્યો નહીં, ત્યાં લગી સાધના સર્વ જૂડી;
માનુષ દેહ તારો, એમ એણે મયો, માવડાંની જેમ વૃષ્ટિ વૂડી-ન્યાં.
શું થયું સ્નાન સેવાને પૂજથાળી, શું થયું ઘેર રહી દાન દીધે;
શું થયું ધરિ જટા ભસ્મ લેપન કરે, શું થયું વાળભોચન કીધે ન્યાં.

શું થયું ત્યારે તે તિથિ કીધાથકી, શું થયું માળ પ્રકી નામ લીધે;
 શું થયું તિલકને તુગસી ખાયા થકી, શું થયું મંગલજી પાન કીધે-ન્યાં
 શું થયું વેદ બ્યાકરણ વાણી વડે, શું થયું રાગને રંગ જાણે;
 શું થયું ખટકર્ષન સેવાથકી, શું થયું વરણના ભેદ આણે.-ન્યાં
 એ ઉ પરપંથ સહુ પેદ બરવા તણા, આત્માસમ પરિણામ ન જોયો;
 જણે નરસૈયો કે તત્વદશન વિના, રત્ન ચિંતામણી જન્મ જોયો-ન્યાં.

રક્ષણતી રાહના રહસ્યતા ઉઘડે, કાણુ શિક્ષા કષ્ટ ઠાર આણે;
 અંધ મુરખો વળી નિરંધ્ર એલા ક્યાં, બ્રહ્મની વાત તે શુરે જાણે-૨૦ ૧
 ભરમે ભૂલા ફરે આનંદે આથડે, પુણ્ય બ્રહ્મ પોતે ન જાણે;
 ક્યંનાતું સુખ સાચું કરી ભેખવે, પાસેથી પ્રભુને દૂર વખાણે-૨૦ ૨
 મૂરખ ભમતા ફરે જનજી ભમતા ફરે, જોને રીજમ તે કર્મ કાંડે;
 મીઠાંતણું સુખ નિર્ધનને ન મળે, વાદ કરે ને વિષે વખાણે-૨૦ ૩
 નિરશુણ્ય નાથને નરખી તે નવ શકે સિરગુણને સરતે ન જાણે;
 ચેતન નીકા ફરે જડની વંદના ફરે, અચેત ભૂલ્યો ફરે ભિન્ન ભાવ આણે-૨૦ ૪
 અમમ ગુણકી નિગમ શિખ નીપળ્યા, તે બ્રહ્મની વાતનો ભેદ જાણે;
 પાસેથી અન્ન અળગો રે દેખે નહિ, નરસૈયો પાસુ તે કાણુ તાણે-૨૦ ૫

એક વું એક વું એમ સૌ ઠા સ્તવે, કાણુ કું તે નહિ કા વિચારે;
 કાણુ કું ક્યાં થકી આપીયો જન વિષે, બ્રહ્મ ક્યાં છુટશે દેહ ત્યારે-એક
 પ્રવિદિને જડ કને જડ કળી માંગતો, બ્રહ્મ વું સાદવ થાતો સદરે;
 શાવ પશુ કુખ તો સેવ દળવું નથી, પાડતો નથી વું કહા રે-એક

કામ તો હૃદયી મગનમાં સાકતા, ભાખતા જોઈ હું નમ્ર વાણી;
 ડાણુ કુ કોની કને માગુ શા હક થકી, તે નથી જાણતા મૂર્ખ પ્રાણી-એકઃ
 એમ કરતા કદી લાજ જો પામીયો, તો કહે હરિતણી સદાય ધંધરે;
 કામ કથલ્યા થકી ભવિષ્યને જાંડતો, પૂર્વના કર્મનું નામ લેછનેરે-એકઃ
 પૂર્વના કર્મ જો હરિ જાણે નવ ટળે, તો કહે કોણુ તે કામ કરશે;
 સત્ય સમજી કદી પરમ પદ પરખશે, ભવ ભય ભ્રમને તેજ દરશે-એકઃ
 આકના પૃથ્વી અમૃત ફળ તોડવા, મૂર્ખો જો કદી આશ ધરશે;
 શ્રમ વૃથા તેડનો તો જન્મ જગવિષે, જ્ઞાન હીનો સદા તેજ દરશે-એકઃ
 જીવ ધંધર અને ધ્વજના ભેદમાં, સત્ય વસ્તુ નહિ સઘ જડશે;
 હું અને તું પાછું તજીશ નરસૈયા તો, ગુરૂ તને હર્ષથી પાર પાડશે-એકઃ.

૨૪

રાખ્ય ભવસિંધુમાં અતિશે મહા ભય થકી, નામ નારાયણુ નાવ મેહેલી:
 ઘોર ભવસિંધુની વેગની રેલમાં, મેહેરના પવનને મહેલ ઠેલી.
 વિષય તૂણા પરા મહિ મન ના ધરા, હું ને મહાઈ જકત તેમાં ખૂડા;
 તું થકી વેગળા આસુરીમાં ભાત્યા, શરણુ આવ્યા તે તો અખંડ ચૂડા ૨
 સુખકું અરૂપને દુઃખ સાગર જશું, જનમીયો જંતુ તે જન્મ રામી;
 એક નિશ્ચે તહારા નામને આશરે, રેહ કોપ જે વીરસો તે જ ભોગી ૩
 કલે દશ વીસના તાપ નિવારવા, મંગલ શ્રી કૃષ્ણજનું નામ જાણો;
 બેઠ કરજોડી નરસૈયો વિનરે, ભવજળ ખૂડતાં ખાંચ તાણો. ૪

૨૫

જેને દારે પ્રહા દિનગત કરતા, સમજ મૂઢ તું માન વિકાર લાજે;
 શીઘ્ર અરિત તે પતિત પાવન સંદા, જેનું કોડી પ્રહાડમાં નામ ગાજે. ૧

આર વેદ જે જસ મુખ ઓચરે, સરસ્વતી પ્રેમે આશાપી પદ ગાયે
સુક સનકાદિક વ્યાસ મુનિ દુર્લભ, નારદ તુંબડ તાલ વાહે રઃ
તેની પ્રિતી કરતાં જુગ વહી ગયા, જાણીએ રસ નીરમ ન હોયે;
નરસૈયાયા સ્વામિ નર મોક્ષદાતા સદા, શ્રીકૃષ્ણ સમો કોઈ દેવ નોય. ૩

૨૬

(દેવા) આલ તું મધ્ય તું, અંત્ય તું ત્રિકમાં એક તું એક તું એક પોતે
અખિલયો અલ્લ અલ્લાદિક નવ લહે, ભરયા મનની અન્ય ગોતે-દેવા
રવિ શશિ કોટિ નખ ચંદ્રિકામાં વસે, દષ્ટિ પહોંચે નહીં જોજ જોજ
અર્ક હિંદીત જ્યમ તિમર જાસે નહીં, નેતિ નેતિ કહી નિગમ હોજે દેવા
કોટી બ્રહ્માડના ઇશ ધરણીધરા, કોટિ અલ્લાડ એક રામ જેતું,
મર્મ સમજ્યા વિના ભર્મ જાગે નહિ, સગુણ સ્વરૂપ નિર્ગુણ એતું-દેવા
જો નથી એકલો વિશ્વથી વેગજો, સર્વ વ્યાપિક છે શકિત રહુત્ય જેની,
અખિલ શિવ આદ્ય આનંદમય કૃષ્ણજી, સુંદરી રાધિકા બહિત તેની-દેવા
વેદની વાકનો બેદ લાધે નહિ, તેતું હારદ તે કોક જાણે,
શિવ સનકાદિક દેવમુનિ નારદ, પૂરણ અલ્લતું જ્ઞાન આણે-દેવા
તે પૂર્ણ પુરુષોત્તમ પ્રેમદાયું રમે, જાવે શું જામની અંક લીધો,
જે રસ વ્રજતણી નાર વિલસે સદા, સખી રૂપે તે નરસૈયે પાધો-દેવા

૨૭

પુર ના પડે નાથજી તમારી કૃપા વિના, એક આણું ત્યારે અનેક પૂરે,
ગાપ દૂરે કરી દ્રવ્ય સંચય મલી, અગ્નિ દગ્ધે કે રામ ચોર લૂટે-પુર
મનતણા મનસુખા મનમાં રહી ગયા, સાત માધુ ત્યારે તેર લૂટે,
નરસૈયાના સ્વામિ તમારી કૃપા વિના, રંક મનાવું ત્યારે રાય રૂટે-પુર

જીવાનીને દહાડેરે હરિને જાણ્યા નહીરે, મોહયું પરદારા સાથે મનં;
 કાંઈક તે મોહ્યોરે કામિનીના કલ્પમારે, કાંઈએક જોડવા ધાયો ધન-જી
 પચીત્ર ને પચસરે પરપંચમાં ગયારે, દોહિલા આળ્યા સાઠ વર્ષના દનં;
 સિતેરને સૂરે કાંઈ સમજ્યો નહિરે, પછે ચાલ્યો સાધન કરવા વન-જી.
 આપડાંએ ન સૂઝેરે ગજો બહુ નાસિકારે, જોયે તેતો સંજળાય નહિ કરણુ
 માયાતો ન મરેરે તૂટે નહિ તૃણારે, જોળખાયા નદી અશરણુ શરણુ-જી;
 હાથમાં લાકડીરે ચરણુ ચાલે નહારે, તૂટીને શિથિલ થયું છે તનં;
 મુખ માંડી દંડેરે એકે દોસે નહીરે, તોયે પાપીયું ઉદર માગે અન્ન-જી.
 જાગ્ય જોતું જાણુરે આ અવસરને જોળખ્યોરે તેતો પ્રાણી કેહેવાયે હરિનાજન
 નરસૈયાના સ્વામિનેરે મુખમાં સંભારજોરે, જો હોયે પેલા ભવનું પુન્ય-જી

દુરમતિયાં ડાહ્યા થઈ આવે, શાણ્યા થઈ સમજાવે રે;
 પ્રેમભક્તિમાં ભંગ પડાવે, અજ્ઞાન આગળ લાવેરે-દૂર. ૧
 આપણા કુળમાં કાઠએ ન ઠીધું, તે આપણુ કેમ ધરીયેરે;
 બેરાગી થઈ નાટક નાચીયે, તુલસી તિલક કેમ ધરીયેરે-દૂર. ૨
 જોવા તેવા હોયે તે હરિગુણ ગાયે, તે આપણુ કેમ ગાઈયેરે;
 કુણુ નામની કથા થય જ્યાં, ત્યાં આપણુ નવ જાણ્યેરે-દૂર. ૩
 આપ કલેશને કોષનાં જરીયાં સ્વર્ગને ઉધું સમજાવેરે;
 જમકંકરના આરજ પડશે, ત્યારે આડે કાંઈ નહિ આવેરે-દૂર. ૪
 કુળને તજશે ને હરિને જાણશે, સેહેશે સંસારનું મહેલુંરે
 જાણે નરસૈયો હરિ તેને મળશે, ખીજ વાતે વાહશે વાંઢણુરે-દૂર. ૫

સાંભળ સહિયર મુરત ધરીને, આજ અનોખમ દોડારે;
 જે દોડો તે જોતા સરખો, અમૃતપેં અતિ મીઠો રે—સાંભળ૦
 હાથે ન આવે નિગમ જગાવે, વાણી રહિત વિચારારે;
 સત્ય અનંતજ જેહેને કહીએ, તે નવધાથી ન્યારારે—સાંભળ૦
 નવધામાં તો નહીં, નરવેડો, દશધામાં દેખારારે;
 અથવો રસ છે એહેની પાસે, તે પ્રેમી જનની પાશરે—સાંભળ૦
 અદ્વૈત બ્રહ્મ અનોખમ લીલા, અસંખ્ય જુગનો એહેવારે;
 જોગ જનન જપ તપ મુનિ દુર્લભ, માને તેવો મેવારે—સાંભળ૦
 જ્યાં લગી જયમ છે ત્યમનો ત્યમ છે, વધે ધરે નહીં વહાભારે;
 આવે ના જાએ જાએ ના આવે, નહીં ભયોં નહીં ધારારે—સાંભળ૦
 પુર્ણાનંદ પોતે પુરોત્તમ, પરમ ગત છે એતીરે;
 એ પદ સ્વર અક્ષરની ઉપર, તમે જે જે ચિત્તમાં ચેતીરે—સાંભળ૦
 હું તું મટશે દુઝ્યા ટળશે, નિરબે થાશે નરખીરે;
 બહે મળ્યો નરસૈયાઓ સ્વામિ, હું હૈયામાં હરખીરે—સાંભળ૦

તેયાર છે માત્ર જુજ નકલ જાકી છે.

સ્વ. સાક્ષર મી હરિલાલ હર્ષદરાય મુરહૂત

કુંજ-વિહાર.

મોહું દગદાર પુરતક કીમત ચાર રૂપીઆ (પેટેજ જુદું).

મળવાનું ડેઝાથું—જેકીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ,

મુઠસેલર એન્ડ પબ્લિશર.

મવનમેન્ટ તાર આદિસ સામે—મુરહૂત.

સુદામા ને તેની સ્ત્રીનો સંવાદ

૩૧

જદુપતિ નાથ તે મિત્ર છે તમ તણા, જાઓ વેગે કરી કૃષ્ણ પાસે;
મિત્ર પૂરવતણી હેત ધરશે હરિ, મનના મનોરથ સફળ થાશે-જદુપતિ.
ધેર બાળક સહુ દુઃખ પામે બહુ, અન્નને વસ્ત્રથી રહે છે બિણા;
નિરંધન સરજિયાં પુણ્ય કીધા વિના, કર્મના દોષ આવી પૂણ્યા.-જદુપતિ.
જદુપતિ જાહેવો બહિતવશ માધવો, કરશે કૃષ્ણ પ્રભુ દીન જાણી;
ગોમતી સ્નાનથી કોટી અધ નાસશે, નિર્મળતા કૃષ્ણને પ્રેમ આણી.-જદુ.
કૃષ્ણને હળીમળી શીઘ્ર આવો વળી જાણીશો દુઃખ અંતરજનમી;
વિનતિ મનમાં ધરો આજસ પરહરો, સહાય થાશે નરસૈનો સ્વામી-જદુ.

૩૨

સાંભળો બામિની કાન ધરિ કામિની કવણુ કહાવું હું કૃપણ પાપી;
ત્રિભુવન નથ તે મહિપતી માધવો કેમ બોલાય ત્યાં વાત ચાપી.-સાં.
દિવસ ઝાઝા થયા બાલપણ્યને ગયા નરપતિ નવ ગ્રીછે પ્રીત જુની;
દુર્મલ રંક હું બિશુક બાપડો નવ લહું ચોકશી ખોટી ચુની-સાંભ.
ઉમસેત અકુર ઓદવ છે ત્યાં બળિભદ્રને અનિરૂદ્ધ પાસે;
કોટી જોદા જમદા ઉભો રહીશ ક્યાં કોણ આવી મ્હારો હાથ સહારો-સાં.
જહિત રત્નોમણિ કાંતિ બાસે ધણી તિમિર નાવે તેની જ્યોત પાસે;
ત્યાં કેમ બોલી શકું વેણુ વહતો થકું ધમણુ ધમતો રહું આસોઆસે-સાં.
મૌન બેસી રહો સુખદુઃખ સહી સહો ભોગવો કર્મ જે બાગ્ય ચોટ્યું
કુરિજન શોક તે જોને લવતાં રહે નરસૈના સ્વામીનું મિરદ મોદું-સાં.

સ્વામી સાચું કહ્યું, બોલવું નવ રહ્યું કંથનાં વચન તે વેદ વાણી;
 ભવતણું નાવ તે, ભક્તિ બુદ્ધિસ્તણી તેહ હું પ્રીછવું સ્નેહ આણી-સ્વા.
 નથિ કશિ વેગળા ભક્તિ ભાવે મળ્યા સય તે રકે તે એક પાટે;
 ભખપતી કાટિધ્વજ મનનાણે રતી શક સરિખા ત્યાંહાં નહિરે સાહે-સ્વા.
 પ્રલપ્ત દેવ દયાળ શ્રીકૃષ્ણજી નિજ જન બાણિતે સખ યેશે;
 પ્રીતની રીતે જન નહિ વીસરી જાળવીશાતણાં ચરિત્ર કહેશે.-સ્વામી.
 નથી કાંઈ ઓઢવા તેહ ભેદ જવા કેમ કરી જાણ્યો કૃષ્ણ કામી;
 દત્ત (?) નથી આપણું વદન સગમણું નિરખતાં શાને તરસે નો સ્વામી-સ્વા.

વિનતિ વળી કહું, ભેટ લાવી દઉં, પોતિયે તાંદુલ ગાંઠ બાધી;
 જાણ્યો થોડે બહું, ભાવ બોજનતણું, ધન્ય કૃષ્ણનું સ્નેહ સાધી-વિ.
 બિલડીનાં બોર તે ભાવે આશગિયાં, જૂઠું અન્ન આહિરનું લીધું;
 ભક્ત બિહારની ભાજી ભાવે જમ્યા, બુધનું નોતક પાછું કાઢું-વિ.
 પેરે પેરે પાંડવ કંઈ નિવારીયાં, ભક્ત કારણ કંઈ દુષ્ટ તાર્યા;
 જીવને નીચનું એને છે પારખું, પતિત અધર્મો કંઈ કાટિ તાર્યા-વિ.
 ભક્તિવશ વિઠ્ઠલો સંત સાથે મળ્યો, સમોવડને નવ ચૂકે તાણે;
 સંત સમરે ત્યાંહાં આવી હોય રહે, ભક્તનાં મનતણાં ભાન જાણે-વિ.
 જાણ્યો વેગે કરી નિરખો મુકિત પુરી, ધન્ય ધન્ય તારણી સ્નેહ-યાત્રા;
 નરસેના નાથને નિરખો નિશ્ચય કરી, કામનિયે કંથને આહિજ દ્યો-વિ.

યાજ્ઞેયો વાઠમાં યાત્રીના પાટમાં, મિત્ર મોહનતણું નામ લેતો;
 વન્ય જો નાર અવતાર સફળ કર્યો, કૃષ્ણ હે કૃષ્ણ મૂખ એમ કહેતો—
 માગવું મરુત પ્રમાણ છે પ્રાણિને, ભોજ કાષે ત્યાંહાં પ્રીત તૂટે;
 કહ્યું મેં અખલા સુખે ખેતી રહો, મામતાં તો બધો મને છૂટે—યા.
 માગિયું મેં નથી શું મૂખે કહ્યું કથી, ભોમવું કર્મ જો ભાગ્ય લાગ્યો;
 શ્રીપતિનાથે મને રંક સરગવિયો, એમ કહ્યો દિગ્ધ દાર આગ્યો—યા.
 આવી ઉભો રહ્યો કંઈ ગદગદ થયો, કાટિ સુરજ શશિ જ્યોત ભાસે;
 ઉર દયા આણીને હરિજન જાણીને, પોષિયે જમ કહ્યું કૃષ્ણ પાસે—યા.
 મંદિરે તેડિયા ચાલીને જોડિયા, ત્રિવિધના તાપ તે સર્વ નાશ;
 હેમ સિદ્ધાસને લઈ ખેસાડીયા, તાણતાં વિપ્રનાં વસ્ત્ર ફાટા—યા.
 તેલ કુલેલ મર્દન કરાવિયા, શુદ્ધ ઉણ્ણોદકે રનાન કીધું;
 કનકતી પાવડી ચરણ આગળ ધરી, કૃષ્ણ ચરણોદક શીશ લીધું—યા.
 પુનિત પિતાંજર પહેરવા આપિયું, કનકને યાગે પકવાન દીધાં;
 ભાવતાં ભોજન કૃષ્ણ હાથે કર્યાં લીધું આચમનને કાળ સિધ્યા—યા.
 કૃષ્ણે પલંગપર પોતે પધરાવિયા, દધિસુતા વીંજણે વામુ ભરતાં;
 સત્યભામાદિક નારી નિરખી રહી નરસૈનો નાથ પદસેવ કરતાં—યા.

ભાગ્ય જો જો આઈ કૃપણ બિશ્નુકતણું, રકમિણી આદિ સૌ નારી જોલે;
 હજાર જોગ્ય તે, ભોમ પહોંચાડિયા, અજ અખરીપથી અધિક તોલે—
 આ કૃપણ રૂપ તો પ્રગટિયું ક્યાં થઈ, વસ્ત્ર મેલાં દિસે કર્મ કૃત્યો;
 ત્રિગુણને દુલ્હન, સેજ રચનાતણી, વસ્ત્ર કરી નાથને પાપ છૂટે—

અંગ અતિ કમકમે ધમણ મહોડે ધમે, ઉધરસે ને વળી નાક ભૂતો;
 જો જો કૌતક હરી દેહ દશા ફરી, કૃપણ તે કૃષ્ણને સંગ સૂતો—ભા.
 પહોડીને ઉઠિયા સ્નાને બેસાડિયા, વદન પખાળવા નિર હીધું;
 કનક આરી જરી શીત જળ આપિયું, કનક કટોરે તે પાણી પીધું—
 શ્રીમુખે બોલિયા કહોને બાંધવ તમે, બ્રહ્મચારી કે ગૃહધર્મ કાધો;
 કુશળ છે બાલ ગોપાળ સહુ તમતણાં, બાગ્ય મોટું મને ચિત્ત લીધો—ભા.
 ગૃહસ્થના ધર્મમાં, હુંય વળગી રહ્યો, હું તે મારી વળી ગત્ય બૃથ્યો;
 નિત્ર સુદામાની શુદ્ધ લીધી નહીં, કામિની કેદમાં હુંજ રહ્યો—ભા.
 સાંદિપનિ ગોરને ઘેર આપણુ જણ્યા, હન્ય ધન્ય દિવસ તે સરળ કહાવ્યો;
 એક રણી રહ્યા વન વિષે આપણે, સર્પણુ ભાગતાં મેઘ આવ્યો—ભા.
 અન્ન લીધા વિના બૂખ્યા ગેશી રહ્યા, ગોરાણીએ આપણી પીડ જાણી;
 વિસરી ગયું છે કે વીરતને સાંભરે, સાંદિપનિ ગોરની અચળ વાણી—ભા.
 બાબીએ બેટ જ મોકલી મુજ જણી, ભાવશું બાધ તે ભાગે મીઠી;
 સંકાચતો ગાંઠી વિપ્ર આધી ધરે, નરસૈના સ્વામિએ નજરે ફીઠી—ભા.

૩૭

છપન ભોગ જ્યાં કવણુ તાંદૂલ ત્યાં, આપતાં ઉર સંકાચ આવે;
 જરે જોઇએ તે આવી મળે કૃષ્ણને, તાંદૂલ બેટને તુચ્છ કહાવે—ભા.
 પણુ બાધ લીધા હરિ મૂડી તાંદૂલ જરી, પ્રેમે આરોગીઆ તૃપ્ત પામી;
 દંડ કુમેરથી અધિક વૈજય કર્યો, રૂકમણી કર મહો શીશ નામી—ભા.
 એક રહ્યાં અમે એક ખીજા તમે, બકતને અટળક દાન કરતાં;
 પ્રેમદાએ પ્રેમનાં વચન એવાં કહ્યાં, હાથ સહાયો ત્રીજી મૂડી ભરતાં—ભા.
 વનિતા વચન તે, વિપ્ર સમજ્યો નહિ, ચાલવા પ્રર બણી શીખ ભાગી;
 નરસૈને નાથે દુર્બળપણુ ટાળિયું, જખનાં દુખની બીડ ભાગી—ભા.

વિષ્ણુ સાથે મળી, ચિત્તમાં શોચી વિચાર કરતોઃ
 આપ્તુ' તો ઠાંઈ નહિ ત્રિઠ જાણી નહીં, તે તણો શોચ હૃદયે જ ધરતો—
 અષ્ટ મહાનિશ્ચિતણી નિશ્ચિત નવનિધિતણી, સંપત્તિમાં રહ્યો ભોગ જાણી;
 કામની કચને, હું દારિકાં આવિયો, અમૃતણી ત્રિઠ તો નવ જાણી—
 બાલ ગોપાળ જે, વાટ જોતાં હશે, તેદને જોઈ અમો શુંય કહેશું;
 મિત્ર મોહનતણી હેત જ્યારે પૂછશે, કામિનીને ઉત્તર કેમ દેશું—
 એમ ચિંતા કરે નેત્રથી નીર જરે, કનની વાત મનમાં હિં ધારી;
 નરસેતો નાથ તો અતિ ઘણો દોષિયો, પિતાંજરી પણ લીધી ઉતારી—

ધન્ય તું ધન્ય તું રાધ રણુહોડણ દિન જાણી મને માન દીધું;
 નહિ બુજા જ્ઞેય તે ભોગ પદોચાડિયા, આજ અંજરિષથી અધિક કાધું—
 કતકને આતને મુજને બેસાડિયો, કકમણી કૃષ્ણનો હાથ અહાતાં;
 હેત કરિ કરિ કરિ અરણુ તળાસિયાં, ખટરસ ભોજન ખાતે ખાતાં—
 માગપણુતણો રોહ નવ વિરગિયો, મિત્ર મોહનતણી પ્રીત સાચી;
 હેતથી હળાપણી માન દીધું મને, રંક બેસાડિયો કનક માચી—
 ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણજી સંત સેવા કરી, ખ્યાન ધરતો હું નિજ દાર આબો;
 રતનજડિત મણિ જવન શેભા ધણી, દેવ શું દારકા આંહિં લાબ્યો—
 કનકની જામને રતનના આભણા, અકેની જ્યોત હિંદોત દીસે;
 માનને પાન વિકાર સ્થાનક ધણી, કામની નિરખતાં કામદીસે—
 સમૃત નવ વરસતી દીડી ત્યાં સુંદરી, નારી નવજ્યેમના બહુ રૂપાણી;
 સોલ શણગાર તે અંગ સુંદર ધર્મ, દેવ વિમાનથી રહ્યા નિહાળી—

સહસ્ર દસી મળી દીગે લીંટી વળી, કામની કંથરી પાસ આવી;
 સ્વામીને સ્વામી કુ હાસી છું તમતણી, ચાલો મંદિર વિશે પ્રેમ લાગી—
 ગોમતી સ્નાન કરિ કૃષ્ણ નિરખિયા, પુણ્ય પ્રગટ થયું પાપ નાહું;
 તે થઈ સમૃદ્ધિ આ સકલ તે સાંપડી, મરી ગયું આપણું ભાગ્ય માહું—
 કૃષ્ણ કહેના તે નિજ ધામ પધારિયા, નવત્ર જોખન થયાં નર તે નારી;
 વિનિ ઉચારનાં રમ્ભિ વીતી ગઇ, નરસૈના સ્વામિની પ્રીત ભારી—

તૈયાર થાય છે !

થોડા વખત પછી બહાર પાશે.

ઈંદ્રપ્રસ્થની અરવિંદા

સચિત્ર ઐતિહાસિક નવલકથા.

— અતી લોકપ્રીય —

ગુજરાતી ગાયનમાળા

પ્રથમ અણ્ડ આવૃત્તિ રજી ૦-૬-૦

ગુજરાતી ગાયનમાળા

દ્વિતીય અણ્ડ ૦-૬-૦

ગુજરાતી ગાયનમાળા

તૃતીય અણ્ડ ૦-૬-૦

ગુજરાતી ગાયનમાળા

ચતુર્થ અણ્ડ (છપાય છે) ૦-૬-૦

અમિતજી દારે હાનિ, વિપ્ર વામન હુવા, લેકની ધૂન ગમ્મ ગમ્મન માણ;
 ઈંદ્ર પરચરિ અગ્નિ, આગ્યો ઉતાવળો, જોરે જોરે એ ને દિ - જ્યોતે માગી
 એક મ કુન્તિજી, હામ જણવા કરે, યોગવું તે મારે મૂળ સાચું;
 વિપ્ર કરે વણ, લોકના વાહેલા, દાન માટે ધણો હું ન રાચું.-અ
 જ્યોતે દિ જી તમે નવ નવાં મરિમ, ભૂમિશું માગી ત્રણ ડગમાં;
 જ્યોતે ભંડાર અહુ, કુચિયો સહિત વણ, માગો હસ્તી મારા રાખો ધરમ,
 હસ્તી ભંડારને, હું લેખ થાં કરે લોકિયાની નથી જાત મારી
 આજે વિદ્યાતાળે, વામન નિરખ્યો, પ્રતે રહેવું મારે પુણ્યવારી.-પા,
 એતજે તું અળી શક કહે જગ પડ્યે, વિપ્રજીએ વામન વેશ ધારી;-
 અથ જંગન સમે, દાન અવનીતજી, પાત્ર એવું ક્યાં મળે મુને પારાગી-
 હરિતણા ચાણ ઉાર, ગિર નામતાં, નાળમાં ભુગુસત પેડો ચાલી;
 રીસ હલ્લ ધરી, ધણું ધણું રાખજી, નેત્રમાં ફર્લની શેર ધાલી.-અ
 આપડો બળિરાય, પગ તળે ચાંપીયો, પ્રભુ પાતાજનો કરીને ચાખ્યો;
 બણે નરસંયો હરિ ભક્ત આધીન છે, ઈંદ્ર અવિચળ અધિકાર આપ્યો;

૪।

એવારે અમો એવારે એવા, તમે કહો છો વળી તેવારે;
 ભક્તિ કરતાં જો જાણ કહેશો તો, કરશું દામોદરની સેવારે.-એવારે.
 જેનું મન જે સાથે અપ્રાચુ, પેડેનું હનું ધર કરાતું રે
 હવે થયું છે હરિસ માતું, ધેર ધેર હીડે છે ગતરે.-એવારે.
 સમજા સાચમાં હું એક ભુડો, ભુડાથી વળિ ભુડારે;
 તમારે મન માને તે કહેજો, સ્નેહ લાગ્યો છે જાડારે.-એવારે.

કર્મ કર્મની વાત છે જોડશી, ને મળને નવ બાવેર;
સધના પદારથ જે થઈ પામે, મારા પ્રભુની તોલે તાવેર:-એવારે.
હળનાં કર્મનો કું નરસેયો, મળને તો વેળુવ વાહાલારે;
હરિજનથી જે અંતર ગળુશે, તેના કોમટ ફેરા કાઢારે:-એવારે.

તું તારા ખીંડાં સંદર્ભ જોજો શામળા, ન જોઈશ કરણી હમારી છે-ટેક.
હીરણ્યાકશીપુને દાસે દણીયો, માની પુનના મારીરે.
પ્રહ્લાદ કરણ્ય સ્થાનમાં વશીયા, પ્રમટયા દેવ મોસરી:-તું તારા.
લાંખા શ્રેષ્ઠમાં જેમ પાંડવ હેમ્યા, બ્રહ્માંડ જવાળા બ્યાપીરે;
અર્ધ વચ્ચે મજ ચુણકા તારી, જ્યદેવને પશ્ચિમિ આપીરે-તું
કુબ્ધ સજામાં જેમ ચીરજ પુર્વાં લાજ પંચાળાની પાળીરે;
તેમ કદ જેમ શીતળ-કીધી, વેળા સુખ-વાની પાળીરે તું
શિશિરે જેમ અહમ્યા આપી, બ્રહ્મ સહ્યા થઇ બાગીરે,-
તેપણુ તારે મરણે રઘુવર થઇ અનોપમ નારીરે-તું
મીરાંબાઈનાં વિષ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગ્યા બાહીરે:-
સવરીના તમે જોરજ પ્રાપ્ત્યાં, તેની પ્રિતે થયા રાહીરે-તું તારા.
અનેક ભક્ત આગે હેમ્યાં, સદાય થયા મોસરીરે;
નરસંયમા રવામી લક્ષ્મીવર, મોટી આશ તમારીરે-તું તારા.

જેવો ને તેવોરે તમારે, પાલવડે માધિ;
અણુજનો કું તો તમારો, વધાની લીધો-એ.
અણુનેડાયો આપુરે, કુંતો તાણ્યો નર રૂદ્ધ;
તમારા પિમની સાંકળીએ માંધ્યો, હાડ્યો ન છુડ-એ.

રમાડયો રમું રે, તમારો જમાડયો જમું;
તમારે સમુરે, સજની, ખીજું નવ અમારે સમું.-જે.
હુંકારે આધેરો જાવું, તમારે હુંકારે રાતું;
નરસૈયો જહાં ગાન કરે, ત્યાં પ્રેમ ધરી નાતું.-જે.

૪૪

નારાયણનું નામ જ ક્ષેતાં, વારે તેને તજીયે રે;
મનસા વાચા કર્મણા કરીને, લક્ષ્મીવરને બજીયે રે.-નારાયણ.
કુળને તજીયે કુટુંબને તજીયે, તજીયે માને બાપરે;
અગિનિ સુત દારાને તજીયે, જેમ તજે કંચુકી સાપરે-નારાયણ.
પ્રથમ પિના પ્રદક્ષાદે તજીયો, નવ તજીયું હરિનું નામરે;
ભરત ક્રતુષે તજી જતેતા, નવ તજીયાં શ્રી રામરે-નારાયણ.
ઋષ પત્નિ શ્રી હરિને કાજે, તજીયા નિજ ભરથારરે;
તેમાં તેનું કાંઈએ ન ગયું, પામી પદારથ ચારરે.-નારાયણ.
વૃજ વાનતા વિકૃષ્ટને કાજે, સરવ તજી વન આલીરે;
બણે નરસૈયો વંદાવનમાં, તે તો બણું મહાલીરે.-નારાયણ.

૪૫

અગ્નિ અગ્નિ તારું મન ચોદિશ બમે, પ્રીતની રીત તું શુરે જાણે;
પ્રીત વિના તું વિપરીત મુખ ઓચરે, એમ અગ્નિ તું કેમ આણે-અ.
વિશ્વ વ્યાપક પાળક છે શ્રીહરિ, તે રઘુનાથને તું શુરે જાણે;
વેદ નેતિ કહે નારદ શારદ સદા જાણે, જે હરિ ગોપીકા પ્રેમ આણે-અ.
જે રઘુવીર રણધીર કહાવે સદા, દશરથ વીર રઘુનાથ કહાવે,
અળયો છે સર્વથી સર્વ મળે સદા, તે અરુપ છુદિને ઘટ કેમ આણે-અ.
અરુપ મતિ ઓચરે. જન્મવૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાણે;
બાણે નરસૈયો હું અસત્ય નવ ઓચરે, લીન થયા વિના હરિ કેમ આણે.

નાગદમન.

૪૬

જલ કમલ છાંડી જાતે બાળા, સ્વામી અમારો જાગશે;
 જાગશે તને મારશે, મને બાળહત્યા સાગશે—જલ
 કહેરે બાળક તું મારમ બૂલ્યો, કે તારા વેરીએ વળાવિયો;
 નિશ્ચય તારો કાળજી ખૂટ્યો, અહિંઆ તે શીઘ્ર આવિયો—જલ
 નથી નાગણુ હું મારમ બૂલ્યો, નથી મારા વેરીએ વળાવિયો;
 મથુરા નગરીમાં બુગડું રમતાં, નાગતું શીઘ્ર હું હારિયો—જલ
 રમે રૂડો રૂપે પૂરો, દાસતો કાડીશો કાડામણી;
 તારી માતાએ કેટલા જન્મ્યા, તેમાં તું અજખામણી—જલ
 મારી માતાએ બહુ જન્મ્યા, તેમાં હું નટવર નાહનડો;
 જગાડ તારા નાગને, માફ નામ ફણુ કહાનડો—જલ
 લાખ સવાનો મારો હાર આપું, આપું રે તુજને દોરિયો;
 એટલું મારા નાગથી જાતું, આપું તુજને ચોરિયો—જલ
 શું કરું નાગણુ હાર તારો, શું કરું તારો દોરિયો;
 યાને કાળે નાગણુ તારે, કરવી ધરમાં ચોરિયો—જલ
 ચરણ ચાપી મુંઝ મરડી, નાગણે નામ જમાવિયો;
 કોઠાને બળવંત કોઈ, બારણે બાળક આવિયો—જલ
 મેલ બળિયા સાથે વળામિલ, ફણો કલિનાગ નાથિયો;
 ગદગદ ફેલા પૂરે લેમ મન માને હારિયો—જલ

નાગથુ સૌ વિલાપ કરે જો, નાગને બહુ દુઃખ આપશે;
 મથુરા નગરીમાં લેઈ જશે, પછી નામનું શીલ કાપશે—જલ.
 ખેડ કરજોડીને વીનવે, સ્વામી મુકા અમારા કંથને;
 અમે અપરાધી કાંઈ ન સમજ્યા, ન ઓળખ્યા ભગવંતને—જલ.
 થાલ ભરી નાગણી સર્વે, મોતિયે શ્રીકૃષ્ણને વધાવિયો;
 નરસૈયાના નાથ પાસેથી, નાગણે નાગ છોડાવિયો—જલ.

૪૯

ભક્તિ વિના જો જન જીવે, તે કમ કહીયે માનવ દેહ રે:
 મન કર્મ વચન હરિ નવ સેવા, જુલ્યા ભવમાં તેહ રે—ભક્તિ.
 દસ માસ ઉઘરે દુઃખ પામ્યો, કરતો ખરતે ભાર રે:
 દેહ ધરી હરિનો દાસ ન કહાવ્યો, તેહની જનનીને પિત્તાર રે—ભક્તિ.
 વૈષ્ણવ જન જોને નહીં વહાલા, તેહને ન હોય કૃપા નિર્ધાર રે;
 નરસૈયાના સ્વામીની નિશ્ચય લીલા, બીજા વિવિધ ધર્મ બિચાર રે—જલ.

૪૮

જનલ અવતારનું સદૃશ એહ, જો મહારા વહાલા શું ધરીએ સ્નેહ. ૧
 ભક્તિ સરીખી જેહને ધેર દાસી, તો શું કીજો (બીજા) અવર ઉપાસી. ૨
 જમ તપ તીરથ દેહડી ન દમીએ, જો મહારા વહાલા શું રંગભેર રમીએ ૩
 જનમ જનમની હરી દાસી થાશું, નરસૈયાના સ્વામીની લીલા ગાશું. ૪

૪૯

વાસ નહિ જ્યાં વૈષ્ણવ કેરો, ત્યાં નવ વસીયે વાસડીયાં;
 આમોઆમ હરિ રમણુ ન કરે જો, આસ ધણુ કેરી વાસડીયાં—
 જાણડી જપમાળા ન જાણે તો, જાણડી નહિ આમડીયાં;
 જાણ તેનો નહિ લેખામાં જો ન કહેવાય હરિ દાસડીયાં—વાસ.

મેઢનજીની માયા ખાખે, અવર માયો જમ ફાસડીયા;
ભણે નરસંયો ભારે ભરી, માવજડી દસ માસડીયા—વાસ૦

૫૦

અહ્યા ભૂલ મા ભૂલ મા, ભડિન ભૂધરતણી, કારમી માયા જોઇ કાંદે હરખો;
સ્વપ્નની વાતમાં, શુરે રાચી રહ્યો, પ્રેમ દુષ્ટે કરી હરી નરખો—અ૦
શાને તે દેહ ધરી, સમરને શ્રી હરિ, આબ્યો સંસારમાં શુરે કરવા;
માયાની ભળમાં, મેઢ પામી રહ્યો, અવનિપર અવતર્યો ભાર ભરવા—
ભલિ કારણ જોડે, ભારે દેહ ધરી, ભાવે ભરવાડની છાશ પીધી;
શંકર હમારીને ભરમાંદ મારિયો, આપી ફેલાસ ઉભિયારે દીધી—અ૦
સોઢની જાજ, મરજદ તે પરહરો, નીરજે થઇો હરિગુણ ગાવો;
મનના મનોરથ, પૂરશે માવજી, તજી મંસાર વૈકુંઠ જાવો—અ૦
દેહ દમન પરઃમયા વેગજો, સાધનવાજો જો જગન જાગે;
નરસંયાયા રવામિ, સમજ વશ ભકિતને, અવર ઉપાય નહીં દેહ તાજે

૫૧

મારા નાથજી મુજને, ભકિત દેજો સદા, દીન જાણીને સંભાળ દેજો;
ભકિત આપી બલા, આવથી ભૂધરા, અતે આરી અહોનીશ રહેજો—
ભકિત કારણ મારો દેહ દુર્ગંજ હજો, દેહ કારણ રખે રનેહ જાયે;
આજ મન સાથ જહુનાથ જો વીસરે, વગતી વગે મારી દુઃખ માયે—
કર્મ ફૂડાં કરી, ખાણુ ભારે ભરી, નાસવા નીસરયો નામ ખારી;
કૃષ્ણ શીર્ષન વિના નામ જાગે વૃથા, જેમ રહે જૂપડે સિદ્ધિ હારી—
કું ગર્ભ નાના રૂયો, નિત્ય ઉભગરો, નવ રૂયો નાથજી સરજી પાયે;
ભવ વિષે જાડનાં, વાહરને ધુમ નહિ, માવજડી મરને કાલ રખે—

અમર આયુષ્યમાં, કલ્પ મનુષ્યને, ખાજ કીધું વળી કાલ કરવું;
 શાસનો શા વિશ્વાસ, નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમ મરવું—
 હિતમ મધ્યમ વગણું વિઠ્ઠા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો;
 નરસૈયા રકને ટંક કરણા કરો, દીનપદુ વળ્યો આંક આડો-મારો.

૫૨

અનેક જૂગ વીત્યારે, પંથે ચાલતારે, તોયે અંતર રહ્યારે સગાર;
 પ્રભુછ છે પાસેરે, હરી નથી વેગળારે, આડડોરે પડ્યો છે અહંકાર—
 દીનકર રૂપોરે, જેમ કાંઈ વાદજેરે, મયું અજનાણું થયો અંધકાર;
 વાદળુંને મટયુંરે, લાગ્યું જેમ દીસવરે, ભાનુ કાંઈ દેખાયો તેવાર—
 ભોકડીયાની લાજરે, આંધ મેં તો નાણીયોરે, મેહેલી કાંઈ કુળતણી લાજ;
 અદવાને માથેરે, છોડો લઇ નાખીયોરે, તારે પ્રભુવર પામી છૌં આજ—
 નાવને સ્વરૂપેરે, આંધ એનું નામ છેરે, માલમી છે વળી સરજનહાર;
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, જે કાંઈ અનુભવેરે, તે તરી હિતારે ભવપાર-આ.

૫૩

ધન્યરે ધન્ય મહાપુણ્ય જશોદાતણું, પુત્રભાવે પરિબ્રહ્મ રાજે;
 નંદનો નંદ આનંદ થઇ અવતારયો, શેષ અગ્નિબદ્ધ સંગે બિરાજે-ધૃ.
 અમર આહીર અરધાંગ ગોપાંગના, વૃક્ષરેણી સર્વ ઋષિ રાણી;
 ભક્તિ તે રાધિકા, મુક્તિ જસોમતિ, વજ વૈકુંઠ ને વેદ વાણી-ધન્ય.
 નિગમ વસુદેવજી, ગાય ગોપી ઋચા, દેવડી બ્રહ્મ વિવાદ કલાવે;
 ભક્ત કરલાકડી, વેણુ મહાદેવજી, પંચવદન કરી ગાન આવે-ધન્ય.
 હૃદ અર્જુન અહંકાર દુર્યોધન, દેવતા સર્વે અવતાર લીધો;
 મમ તે રામ યુધિષ્ઠિર બાણુજો, હાસનો, હાસનો હાસ નરસૈને કીધો—

પાગળી હશે મહતા, કરે પ્રાણિયા, પુણ્ય પાપી સર્વ વાત ખોટી,
 કે તે તે કપાળ આદરા વાનિયા, ક્યાથી જમે, તો દાળ રોટી ।
 કે તે તે દાન કરી આપ્યું અમલણ, ક્યાથી ફેરે તું તો ઘેર ખોટી ।
 કે તે તે કચિર સોનારને આપ્યું, ક્યાથી પહેરે તું તો કનક ટોટી ।
 પુણ્યથી રિદ્ધિ છે, પુણ્યથી સિદ્ધિ છે, પુણ્યથી પહેરશે ડગલો ડોટી;
 ભણે નરસેયો તું, પુણ્ય કર પ્રાણિયા, પુણ્યથી પામશે પદવી મોટી ।

ભથો ના કોઈ ભણી ભેઈ, કોઈ ભતાં બાઈડી ખોઈ
 તમારા દિલને આશ્વર્ય સાગરમાં ડુબાવનારી સચિત્ર
 રસમય કરુણાજનક કહાણી

લાલ દીવો

અથવા

ભાગ્યહિન ભામિની.

કૌમલ છ આના.

હાર માળાના પ્રભાતીઆ

૫૫

હરિ તું ક્યાળ હું દીન હામોદરા, જુઓ દીનાનાથ હૃદયે વિચારી;
 ચરણ શરણ આગે, કૃપા નાથજી, કરની સંભાળ જોપાળ મારી—
 દેવના દેવ સુણ દેવકી નંદન, ભક્તપાળક એવું બિરદ તારું;
 એમ જાણી ધો તમ કરો વિકૃષ્ટા, અવર અદાપ નહિ કાંઈ મારું—
 દુષ્ટ ભાવે કરી પૂનતા તારી તેં, તેનો જમફૂલનો ભય નિવારી;
 મામિકા નામ કીર્તન કરી જોધરી, તું વિના કાણ તારે મોરારી—
 જો મારા કર્મને ભૂલીશ તું જુધરા, પતિત પાવન તારું બિરદ ભરે;
 છોડતાં તો તું નહિ છૂટે સામળા, છોડતાં તારું કિપહાસ્ય થારી—
 દ્રૌપદીને તેં પટકૂલ પરિયાં, થાપિઓ મુવ અવિચળ આગે;
 દાસ નરસૈયો તુંજને બાજે જાયે, રાખ શણું નહિ તો લાજ લાગે—

૫૬

અમન અશુદ્ધ તારું મન ચૈદિશ ભમે, પ્રીતની રીત તું શું રે ભણે;
 પ્રિત વિના તું વિપરીત મુખ જોયરે, એમ અમન તું પ્રેમ આણે—
 વિશ્વ આપક પાળક છે શ્રી હરિ, તે રઘુનાથને તું શું રે ભણે;
 વેદ મેતિ કહે નરદ શાસ્ત્ર સદા જપે, જો હરિ જોખીકા કેમકે આણે—
 જો રઘુવીર રણવીર કહાવે સદા, હારથ વીર રઘુનાથ કહાવે;
 અણગમે છે સર્વથી, સર્વ મધ્યે સદા, તે અદ્ય પુદ્ગલને ઘટ કેમ આવે—

અહપમતિ ઓયરે, જન્મ વૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાથે;
ભણે નરસૈયા હું અસત્ય નવ ઓચરે, લીન થયા વિના હરિ કેમ આવે—

૫૭

જગો જગો જદુપતિ રજની વિહાણી, અવેળણવડાં મુને બિહાણેરે;
અરણ્ય ઉદે થયો હરણિયો આથમ્યો, તોય તુને દયા ન આવેરે—જા૦
વસોણાં વસોવાયે વેઠ ભણાને, ભામનીઓ ભરે પાણીરે;
આવી શક્યા નહીં શ્રી હરિ મારા શકે કાણે ખાધ્યા તાણીરે—જા૦
કુંભમણી મુચુકુંદ થડી રે, નિદ્રા અધિક તુને વાધીરે;
જદુપતિ દીન હું કંઈ નવ જાણું, તારય તારમ નરસૈયો અપરાધીરે—

૫૮

શકે ખત વાંચતાં હું રે ખખાયો, તેણે ચઢી શું રીસ રે;
આવો આસિંગન દીને મહાર વહાલા, ત્યારે હસી આ જગદીશરે—
સલા સર્વ કો જેમ સાંભળે, એવું હસીયા નાથરે;
હ્યો મહેતાજી હ્યો મહેતાજી, એવી બોલ્યા વાતરે—શકે ખત૦
અમારે તમારે અંતરે શાનો, હું તો દાસનો દાસરે,
આંગળી મુખમાં ધરી નરસૈયે, ત્યારે વહારે આવ્યા અવિનાશરે—શ
દઢ ભઠિત દીડી આસાનથી ઉડ્યા, ચાલ્યો આ અવિનાશરે;
અરણ્ય ચક્રાબા, હાર લઈ આવ્યા, ગિરિધર કુંજ વિલાસરે—શકે ખત૦
નરસૈયા ઓ સ્વામી અંતરે જામી, ધણી આરત જાણી નાથરે;
સાક્ષાત સ્વરૂપ પ્રગટ્યા અંતરયામી, જોટ્યા હરિજન સાથેરે—શકે ખત૦

૫૯

જ્યારથી મહાદેવે મુજ પર કૃપા કરી, તે દિનતો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
આમેરા પેળાએ લાજ જાતી હતી, ગરૂડે ચઢી તું તરત ખાધો—જા૦

ભાગળ ભાગીએ રાય દામોદરો, લીલા જનનાથ દેવાધિ દેવા;
એ મંડળિક મહાભયો ઓચરે, જાણે નરસૈંભાની જૂડી સેવા—ભો.
ભકત પાળક કયાળ તું સામળો, મારે તો પુરણ પ્રીત તારી;
નાગર સાથ નવલ નેહ દાખવો, અકળ અરિત તારાં મોરારી—ભો.
ને માંરે નરહરિ નામ હૃદયે વસ્યું, પતિત પાવન તારું (ખરદ કલાવો;
શ્રાદધી મળતે મૂકાવ્યો શ્રી હરિ, તેમ નરસૈંયાને મૂકાવો—ભો.

કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેશવા શ્રી હરિ, હું અનાથ તું નાથ કહીએ;
હાર કાળે મને રામજી પરભવે, શામળા શરણુ દાને જન્યએ—કૃષ્ણ.
હું શરણુ આવિયો, સંસારને પરહરી તો પ્રભુ કાં પેર પેર પીડે;
અંતરંગ અવિસોડાને શામળા, તું વિના હૃદયશું કોણુ બીડે—કૃષ્ણ.
મંડળિક મુજપર કોપ બણો કરે, તે મારું દુઃખ તું શે ન જાણે;
જાણે નરસૈંયો પ્રભુ પ્રીતી તોડતાં, લાજ જાશે અસ્થા તારી વહાણે—

મોગરા મળે શું મોહિ રહ્યો મોહના, હાર આપો જશ ખ્યાત વાધે;
કહેશે નાગરો કોહનું નામ આતો હતો, કૃષ્ણ તુજને કામ નહિ આરોધે—
સારી પંડિતવણુ કોઈ સર્વે મળ્યા, સદાય કરશે તેની પાસ થાશે;
મૃત્યુના ભય ધકી નરસૈંયો નવ મિયે, પણ તારો જશ જગદાસ જશે—
રજની તો વીલી મધ, રાત થોડી રહી, જોત તો ઝંખી થઈ ગઈ દીવાની;
કેશવા કંઈયા માળ અળગી કરો, પ્રેમે આરોપો નરસૈંની કમાણી—

તું કર્યો હાકરો હું કર્યો આકરો, કર્મના લેખ સુર્યા ન જાયો;
 મંડળિક હાર માટે મને યહુ દમે, હરિ વિના હારદ કોને કહેવાયે—તું.
 કોઈ કહે લાંપટ કોઈ કહે ભોળિયો, કોઈ કહે તાલ કૂટિયોજ ખોટો;
 સાર કરે શ્રી હરિ, દીન જાણી કરી, હાર આપો તો કહું નાથ મોટો—
 મુજને વહેવાઈએ ધણું વગેલિયો, ઉજ્જોલક મૂડી હિપહાસ કાધું;
 મેમ તે મોકલી ગૃહ તાણી નાંખ્યું હરિ, આપણો જાણીને માન દીધું—
 અપારથી મહાદેવે મુજપર કૃપા કરી, તે દિનતો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
 મામેરા વેળાએ લાજ જાતી હતી, ગરૂં મહી તું નરત ધાયો—તું.
 મારી પાસ સુંદરી હાથ કંઠે ધરી, કેશવા કીર્તન એમ ન હોયો;
 અણુદ્દીમાં લોકડાં અમત્ય વાણી વહે, તુંજ વિના માહડું નહીંરે કાયે—
 હીરની હોરીએ હાર ગુથો હરિ, દામોદરરાય મારે કંઠે ધાલો;
 વહાણું વાશે ત્યારે દાખને માન્ય, ક્યા કરીને મનેહાર આસો—તું.
 સ્વેરડં મંદ્રે મને સર્વ સાચો કહે, પુત્રીનું મામેરું જેમ કાધું;
 નાગરી ન્યાતમાં નામ વધારિયું, નરસૈયાને અમેદાન દીધું—તું.

હારને કાજ શું હં કરે કામળા, જામવાને તારી પાસ આવ્યો;
 રાધિકાતી સંજે બેઠો વાતો કરે, કેહેરે વૈકુંઠથી તું શું રે લાગ્યો—હાર.
 તારું નામ વિશંકર ધરું તે વરાસિયે, નંદગા હોકરો ઝાલ પીતો;
 હોડતો કામળા હાથમાં ભાકડી, ગાવડી ચાર તો વન રહેતો—હાર.
 માત તું, તાત તું, માત તું સુધરા, તું વિના દુઃખ તે કોને રહીએ;
 બણે નરસૈયો તારા ગુણ માધ જીવીએ, એકલા જીતજ કેમ રહીએ—

હાર કાજે શું વિશંખ કરવો બણો, નહિજ કોસ્તુમ વિદુમ માળા;
 ઉત્તવળ પુષ્પને સૂતનો તાંતણો, તેને શું મોહિ રહ્યો નંદલાલા-હાર.
 જાયને મૂકાને નીચને અનુસર્યો, જોઈ નહિ જાહવા જાત દાસી;
 રાગની દિકરી રકમણી પરહરી, કુખડી મદિરનો થયોરે વાસી-હાર.
 રત્ન શુંજ વચે જોઈ નહીં જૂથરા, સાવર છીલરાં સમ વખાણો;
 મંડળિક હારને કાજ મને પરબવે, દોહલાં દાસનાં શે ન જાણે-હાર.
 મોક કોતુક જુએ, લાજ તારી ખુએ, મુખે શું સુતો દેવાધિદેવા;
 કેશવા માળા કંઠેથી ઉતારિયે, પ્રેમે શણગાર નરસૈની ઓવા-હાર.

૬૫

આખ્ય રે હાર વસુદેવ સત્ત વિઠુલા, વિવિધ વિચારતાં વાર લાજે;
 લોકના વચન અવિમોહ તું શામળા, નાથ નિદ્રા તજી શે ન જાગે ?-
 દીનખંધુતણું મિરદ હરિતું સુણ્યું, એમ જોસે સત્ય વેદ વાણી;
 કરમ તારાં રમે આજ સંભારતો, રાખ્ય હું વિપ્રને રંકે જાણી-આ.
 કૃપણપણું તું મૂક કમળાપતિ, જગપતિ જગ ઉપહાસ ધારો;
 મોહના મંડળિકડો નરસૈને મારશે, હાર આપો જગ ખ્યાત થાશે—

૬૬

આખ્યની હાર વગદેવ નંદન, આજ અનાજ તુંને લાજ થોડી;
 કંસના લય થકી નાશી ગોકુળ ગયો, રહ્યો આહીરશું પ્રીત જોડી—
 સ્વાસ્થ માટે મા આપ તેં પરા કર્યાં, સુર અસુર મુનિ સર્વ જોતાં;
 કંસનો વધ કર્યો અર્થ તારો સર્યો, ગોપીમન મૂકીયાં વને રોતાં—
 ભક્તિ કરતાં આહીરનો નવ થયો, તો મુને હાર તું કેમ આપે;
 જાણે નરસૈયો હવે રજની, થોડી રહી, આખ્ય તરકર હસી કાં સંતાપે—

હડને શામળા મૂકી મનના આમળા, બોલે નહીં શા અભિમાન મારે;
આપીએ હાર કે પ્રગટ હવણી કરે, જે કામ કીધું બંસીવટ ધારે—
અણુવરી નાર તેં બોગવી બૂધરા, પરણતાં ગરથ શું નહોતો તારે;
હારને વાર થઈ બાર ભાગી મયો, શું કહિયે નાથજી વારે વારે—
કળિયુગ મારે કલકે જે ભાગશે, વૈષ્ણવની ગત તે કોણ આશે;
બાણે નરસૈયો જ્યારે હું હજીવો પડયો. તારું કીર્તન જશ પ્રાણ આશે—

પ્રાણ હાકારને વિનવું વિકૃષ્ટા, કંથ કમળા તણા મન વિચાર;
દ્રોપદી લાજને કાળ આજ્યા હરિ, તેમ દુઃખ પામે અણં દાસ તર—
પ્રગટ થયું નામ જૂતળ વિષે ભુધરા, નરસૈયા નાથ એવું ચિરદ કલાને;
સેવકનું સંકટ ટાળીએ ત્રિમા, તો તું નાથજી જાણેરે ભારે—કા.
લોક દેખે સહ કૌતુક આયે બહુ, મંડળિક મદ જયો કૃડ બોલે;
નરસૈયા સ્વામી નિત્ય દાતા સદા, શામળા સમોવડ નહિ કો તોલે—

તને રાહો રહી રાધિકા રંગ જામ્યો ધણો, ગમિયા રજની રહીરે થોડી;
નંદના નંદન તું જ્ઞાને આજસ કરે, નામરા સાથે શું પ્રીત તેડી—
ભાળ કપાળિયો, કામ પ્રજાળિયો, કંથર પદ પામિયો, ઉમિયારે સ્વામી;
શામળા તુજને લોક લંપટ કહે, થયો વ્યભિચારી કાનુકો કામી—
હઠ કરે તે શું હઠ કીજીએ શામળા, ત્રુટશે સ્નેહ ત્રિકમ તાંતણે;
બાણે નરસૈયો અવધ સૌ પહી ગઈ, મંડળિક મારશે મુજને વહણે—

જો તારા ચરણ ચરણને અનુસરે દેવા, તે જનને તુજ સરીખા કીધા;
 ભોમવે ભોગ સંભારતો શામળા, વિષય રસ સેવતાં કાર્ય સિદ્ધ્યાં-દેવા.
 જોતાં જનકનાં કર્મ શાં કેશવા, રાજ રિદ્ધ વિલક્ષ્મી તો નરક વામ્બો;
 નામ પ્રતાપથી જમપતિ જીતીઓ, અન્નમિત્ર તારુ અમે પદ પામ્યો-દેવા.
 ભક્ત વાહાણા સદા દાસનાં દુઃખ હરો, નિશ્ચે વાયક એવાં વેદ બોલે;
 અંબરીખ દાસથી કોધી રુખિરાજ રઝળિયો, તો મંડળિક તારે શાજ તોલે.
 વાહરો ચરણને જે કોઈ અનુસરે, તે તો વેંકુટથી અધિક હોયે;
 ઈંદ્રાદિક બ્રહ્માદિક શંકર સેવતા, તાહરો પાર ન જાણે કોયે-દેવા.
 ઈંદ્ર અહલ્યા થકી મલા દુઃખ પામ્યો, સહજ ભગ તન થયાં તને સંભારે;
 સજ્જા કરની હવે સાધુ સંતાપતો, નરસૈયાને નાથ કાં વિસારે-દેવા.

કૃષ્ણ કૃપાળ કરુણાનિધિ કેશવા, હું અનાથનો નાથ કહીએ;
 જ્ઞાતિ ભોળો એને મર્મ મનમાં વસ્યા સ્થામ વિના શર્ણુ કોને જઘએ-કૃ.
 સગાં સરવે મળી, ન્યાત નામર તણી, કૌતુક જોવાની પેર કીધી;
 ઉજ્જવળ મેધ તેં મોકલ્યો શ્રી હરિ, છાજ વેળા આવી આશા દીધી-કૃ.
 મને અપજ્ઞ તો તને અપજ્ઞ થશે, મને જજ તો તારો જજ વાધે;
 હારને કાજ શું હઠ કરે શ્રીહરિ, એવડો અનર્થ શીદ રે સાધે-કૃ.
 મંડળિકરાય જે સુજને મારશે, તેમાં તો તાહરું પદ જણાશે;
 મૃત્યુને બચે નરસૈયો બિહતો નથી, ભક્ત વત્સલ તારું બિરદ જાશે-કૃ.

ભક્તના ધંધા દુને વિષય સૌ કો કહે, કામવા કેસ તે દાન કર્યા,
 વિષય સુધામાને નવનિધ મોકલી, વિદુરને ચંદિર વાસો વસ્યા-મહત.

કૃષ્ણ કૃપાળ કૃષ્ણ ચયા શ્રીહરિ, બકતની ભીડ જાણે ગોપાળ;
નાશી કરીને ગીરિ મધ્યે જઈ રહ્યા, કાળમવન નોયે શિશુપાળ-બકત.
બરાસંધ કંસ કેશી નરકા સુર, તેહ તણારે અહંકાર મોડયા;
અધાસુર બકાસુર વેર આવે કરી, તે તણા તનના અંધ-છોડયા-બકત.
આવે કભાવે જોણે આરાધિયો, ગર્ભ નિવાસ નહિ આવે વળતો;
બણે નરસૈયો હુંદીન યધ વરણુ, રાખ્યરે રાખ્ય મુને બાપ બળતો-બકત.

૭૩

કાજ પડ્યું કેશવા વલવલું વિકૃષ્ણ, બેઠ કરજોડીને માન માયું;
આવ તું ધસમસી નાથ નિદ્રા કરી, ઉઠ આજસ તણ શે ન જાયું ?-કા.
તાણ કરતાં બહુ હોણ ચાશે અલ્યા, હઠ કરતાં હલકાર્થ ચાશે;
કપટની પ્રીતે તો બાર બાગી જશે, દીન અંધુ તારું બિરદ જશે.-કા.
શરણ આવે તેનું સંકટ તું ખુએ, વેદ સમૃત વદે રે વાણી,
તે બિરદ તાંડે જાય છે ત્રિકમા, રાખ્ય નરસૈયાને દીન જાણી-કા.

૭૪

સાર કર સાર કર શામળા માહરી સનમુખ થઇને જોની આજ;
નાગર જ્યારે હઠ કરી બોલશે, રાખે નહીં ત્રિકમા તારી લાજ.-સાર
ગોકુળમારે તું ગાળ ખાતો ફરે, નવનીત આહીરનાં લેતો ચોરી;
અંચળ ચોર તું મુખ નથી બોલતો, હજી અમો લાજ રાખુંજ તારી.-સાર
બહુ પેર ગોપીએ લાડ લડાવિયો, અંન આહીરનું જોતો આખી;
નટવાની પેર તું નટ્ય લીલા કરે, તે નરસૈયો રહે ઘેર સાખી.-સાર.

૭૫

હારને કાળે મું હઠ કરે આવજી, બોલતો શે નથી મુને માટે;
રાવ મંડળિક પ્રતિત કાચુ પ્રભુ, પુજને પ્રાર્થુ સીધ સાટે.-કા.

પૂછવું હોય તો પૂછ તું નારીને, લે કાંઈ મૂલ એકું જે તારે;
લોક સરવે સમું કંઈ શણગારને, મું કહું શામળા વારે વારે-હાર
ફળિયુમ માંહે પ્રતિત નહિ લોકને, હાર નહિ આપો તો કાણ ધારે;
કહે નરસૈયાને હાર આપ્યો નહિ, ચૌદ લોકો ગુણ તારા કયમ ગારે-હાર.

૭૬

મારે તો તહારા નામનો આશરો, તું વિના સાહે કાણ કરે મારી.
દીનખંધુ તમે સદા રે દામોદરા, આ અવસર આવી લો ઉમારી.-મારે.
ભક્તની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, નામ દયાળ તું મિરદ ધારી;
તારે સેવક કોટી છે શામળા, મારે તો એક છે આશ તારી.-મારે.
મંડળિક રાયને માન વાધ્યું ધણું, તે તમે ચિત્ત ધરો નાથ મારા;
ભણે નરસૈયો ભૂતળમાં અવતરી, અહરનિશ ગુણગા ગાઉં તારા-મારે.

૭૭

દીન ખંધુ તમે હરિ દારિદ્ર મોચના, દાસને અનંત આશ તારી;
અનેક શત્રુ મળી મુજને પરમવે, નાથ વિના કાણ કરે સારે મારી.-હરિ.
તું નાથ અનાથનો સાખ સમૃત પૂરે, વાત વિસ્તારતાં વાર લાગે;
કૃત્ય તારા રખે આજ સંભારનો, હું મતિમંદ અગ્નિ અગે.-હરિ.
રંકની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, દુષ્ટ જયમ ત્યમ લવે લોક સદા;
તેની હાંથી ને મારું મોત છે, જેમ હરિ ગામણી તેમ નહ-હરિ
માન અપમાન માહારે નવ રહ્યું, ભૂપતિ ભોળવ્યો કામ કીળે;
રાખીએ નાથ અનાથને દુઃખથી, આશ અનંત તુજ નામ લીળે.-હરિ.
સદ વામુદેવના અંતર અવિભોક્ષીએ, પતિત પાવન એવું મિરદ તારું;
આપીએ હારઉમાર તું નરસૈને, આજ કરુણા નહિ તો પ્રાણ કાઢડું.-હરિ.

વિશ્વપાળક વિશ્વંશર કરું વિનતી, તુજ વિના દુઃખ ખીલું કોણ જાણે;
વિલપતાં વિલપતાં વહી મધ જામની, નાથ નિદ્રા તું શરૂ આણે.-વિશ્વ.
રાહી રહી રાધિકા કે પુત્રી ભીમકંઠથી, અંગના સંગમાં શો રંગ માણે;
હઠ થકી સુર અસુર સૌ હારીઆ, તૂટશે સ્નેહ અતિથ તાણે.-વિશ્વ.
રાહી ચંદ્રાવળી કે મળી લલિતા સખી, કામવશ થઇને શુરે સુતો;
પુલના હારમાં એમ તું કાં કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાયે વગૂતો.-વિશ્વ.
સાચ પાખે કોઇ રાયે ન શ્રીહરિ, જગત જીવનજી શે ન જાણે;
શીઘ્ર થઇ હાર નરસૈયાને આપીએ, રાડે ચઢ્યો મંડળિક રાણો.-વિશ્વ.

સ્વારથ જૂત ના હોવરે જુધરા, પરમ કરુણાનિધિ વેદ ગાયે;
આહના મુખથી ગળને મૂકાવિયો, ગરુડ તજીને ગોપાળ ધાયે-સ્વા.
મરુડની ગતિ અતિ મંદ લહી માવજી, ચર્ણુ ધાયા ધણું સંકટ જાણી;
આપ નહિ પોહચીઆ ચક્ર ત્યાં પાડવું, બેડે ઓધારિયા કરુણા આણી.
હરિનામ જથ વાધીઓ ત્યાં થકી શામળા, સેવક સંકટ ટાળ્યુંરે મારે;
જાણે નરસૈયો સહેલ વાતને કારણે, કરુણાસિધુ ગિરદ જ્ઞાને ડાટે.-સ્વા.

દયા આણુ દયાળજી શીઘ્ર સેવક તણી, તું રે મારો ધણી વિશ્વ જાણે;
મકટ મુજ નામ તે તુંજ થકી શામળા, કાં ન એ વિનતિ મન આણે-દયા.
મંત્ર તું જંત્ર ધ્યાન તું ધરણી ધરા, મંત્રી મોહન વિના નહિ રે ખીજે
હાર આપ્યા વિના લાજ કોહ કેમ રહે, દીન દેખી હરિ શે ન રીજે-દયા.
આજે દયા વિના નેહ નહીં છૂટકો જો તમ ચરણ નીચાથ આપી,
નરસૈયામાં સ્વામી જ્ઞાન માગી કહું હાર આપી નાખો દુઃખ કાપી-દયા.

પુષ્પથી સાર અનેક છે જામળા, મુજને હારનું દાન દીતે;
રંક રાધે લહી વાત દુલ્લભ કરી, કોની કેશવ હવે કેમ કરીતે.—પુષ્પથી
કાજ કરીયા વિના પ્રતિત નહી પુરુષને; પ્રીતની રીતનો આપી રે ભાસ;
સકળ સુરીનર કહે, અકળ કો નવ લહે, મારે તો તુજ વિના નહિરે આશ.
નામ પ્રતાપે પાપાણુ જળમાં તર્પા, પતિત ઓધારણુ નામ તારું;
નરસૈયાનું તું સંકટ હર જામળા, હાર આપે થાયે કાજ મારું.—પુષ્પથી

નંદના નંદન વાર લાગી ધણી, દુરિજન લોકને કાં હસાવે.
અપકિર્તિ આશે મારી ને તારી, વાત ચિત્તમાં તને રો ન લાજ આવે-નંદના.
પેર પેર પ્રણવું માન માગી કરી, કંઠણુ કાં થઈ રેલો કૃણુ કામી;
કપટ ભાવે ભળ્યો તોય તુજને હરિ, સાહે સંભારી કર સંત સ્વામી—નંદના.
કોણુ વેળા થઈ હાર આવ્યો નહી; સાંભળો જામળા વાત મારી;
નરસૈયામાં સ્વામી મુજને તો દુઃખ નથી, લાજ આશે જહુનાથ તારી-નંદના

ધણુરે વરાંસિયો આજ કું વિઠૂલા, અવસર વળા ન આવ્યો કાજ;
કરુણાસિંધુ તને નિગમ નારદ ભણે, ભક્ત સંધળા ને ભગાડી લાજ—ધણુ.
અલ્યા વાંક તારો નહીં, ગત મેં નવ લહી, ગાય મારી કહો મેં ગોવાળ;
આહીરમાં રમી પુદ્ધિ સહુ નિર્ગમી, તે કોધે નહીં આપે પુષ્પમાળ.—ધણુ.
સંત મુનાર નહીં, જે શીખ સારી દીએ, હાર આપે દુઃખ મારું જામે;
દુરિજનનાં મુખ સ્વામ કર કેશવા, જે નરસૈયો તારી લીલા મારે—ધણુ.

પ્રીતની રીત ત્રૈલોક્યમાં સાર છે, શું કરું શામળા જે વિચારી;
 સાચું શુદ્ધ જગદીશ જાણો તમે, પ્રીતની રીત તો અટપટી ભારી-પ્રીત-
 શંકર સ્વામીએ દીન જાણી મને, હરિ ગુણ ગાવાની ટેવ પાડી;
 વિવિધ વિલાસ ગાયા મેં ગોવિંદના, ભક્તિભાવ બૂલ્યો શું હું અનાડી. પ્રી-
 તે દિનને મેં તો તુજને આરાધિયો, સાધિયો શુદ્ધ કરી મન સાથે;
 આજ વેળા પડી આવ હતાવળે, ભલામ્ બૂધરા કર રહીને માથે-પ્રીત.
 મારું તો બળ નથી, જાણું શું કહું કથી, તુજ થકી થાશે તેજ થાશે;
 બંધુ નરસૈયો જે જીવ મારો જશે, વળતી ગુણ તાહરા કોણ ગાશે.-પ્રીત.

કાનકૂટા થયા શામળા શ્રીહરિ, લક્ષ્મીના નાથ કે નિદ્રા આવી;
 બિરદ મોટું ધણું પતિત પાવન તણું, શરણ આબો તેની બાંધ સાહવી.
 નિરદે નિદ્રા તણ તાર નિજ ભક્તને, તુ વિના માહરો કોણ સ્વામી;
 દુરિજન લોકને મન આનંદ વસે, અવર કોને કહું શીર નામી-અવલુ-
 પુષ્પની માળશું મન અટકી રહ્યું, વિદુષમણિ એ શું મન તારે;
 નરસૈયાઆ સ્વામિ વિલાંબ તેં બહુ કર્યો, હાર અરખ્યો નહીં કંઈ મારે-શ.

પ્રીતડી ગોઠડી કરી, તે શું નવ સાંભરે, ન્યૂન તારે મન થઈ રે આજ ?
 કાચળી કંચન તણી નર્તારે છોડવી, પુષ્પના હારનું મારે કાળ-પ્રીતડી.
 વૈષ્ણવ મારમે શામળા મેં તુજને બળ્યો, હવે કાં તજો મને કહાન;
 નહાર કાં થઈ પડ્યો, મંડળિક મદે ચડ્યો, તોય તને નવ આવી સાન.
 મેલ મમતા હવે ફલના હારની, વારે લાગે ધણી વિશ્વનાથ;
 નરસૈયાઆ સ્વામી આજ તારી ધણી, અર્પિ અર્પ હવે કંઈ હાર-પ્રીતડી.

અલ્યા હાર હૈયે ધર્યો, દાસ કં વિસયો, કેમ મોટમ હૃદય મધે આણી;
જહપાત જનપતિ જમપતિ શામળા, તારી મોટાઇ મેં તો ઠીક જાણી.-અ.
હું તને જાણું રૂડી પેર જાહવા, કંચુકી પેહરીને તું રે નાયે;
ગોપીઓ સરવને તારે રમાડરી, પુષ્પના હારથી તે બહુ રે રાયે-અ.
જે તુજને બજે અહરથપણું તે તજે, જોગી થઇ વનમાં બીખ માજે;
બણે નરસૈયો મુને હાર આપો હરિ, નિર્લજ્જ આ કાજે તુને લાજ લાજે.

નિરદે સદા હરિ, દયા તેં તો નવધરી, પથપાન કરાવી પ્રતના પ્રાણ લીધા;
અખળા વ્યાકુળ કરી, તેહ ત્યાં થરથરી, કાલાવાલા તારા કોટિ કીધા.-નિ.
જનક સુતા સતિ, અંધુ લક્ષ્મણુ જતિ, વણુ અપરાધે તેં વન ભમાવ્યા;
દુષ્ટતા તેં કરી, તેહને પરહરી, દમન બહુ બહુ કરી તેને દમાવ્યા-અ.
માતનો વધ કર્યો તે તું દામોદરો, વિસરી કેમ જાય વાત કૂડી;
આપતાં દાન પાતાળે બલિ આંખીઓ, પેર પ્રભુએ ન હોય રૂડી-નિ.
જે તુને ધાય તેતું સરવશ જાય રે, જોગી થઇ વન વન બીખ માજે;
બણે નરસૈયો તું તો નિદેરે નરહરિ, જોયું વિચારી પાછે આજે-નિ.

હૃદયે અટપટા, નથી બેલતો લટપટા, લપટા લાજ તારી જાશે;
વૃજપતિ રંગમાં કેવળ ધટા કરે, તુજ વિના વાહરે તે કોણુ ધાશે-હૃદ.
હૃદ તું ચરવડી, શું બેડો હરખડી, ગાંઠ ધાઢી પડી મૂજ સાથે;
બરહ પાલક હરિ, સાર કરજો ખરી નિર્મમે લાજ તો તૂંજ હાથે,-હૃદ.
જીવ મારો જગમગે, અંગ મારું કમમગે; ડગમગે નેમ જોવાને રૂપ.
નરસૈયો રંગમગે, લોક સહુ અગમગે. કોપીઓ મંડળિક દુષ્ટ ભૂપ-હૃદ.

ફેલ મુઠની પરા, મેલ તે બહુ કરા, ગોપીને રીઝવી બહુરે સંતાપ્યા.
માતને દુભવી તાતને વીસરી, મોહને કાતુડા નરસેને શાં મુખ આપ્યાં—૬૬.

૯૦

મોહને સામળા, આવડા શા આમળા, કામલામાં મન કેવ રાખે,
કોટિ બહાંડ તુજ માંથે બાહુ બળા આજ મુને હાથથી ક્યાં ફેંકી, નાંખે-મો
પ્રત્યાદ ઉગારીઓ, ધ્રુવને પહોંચાડીઓ, બલીને કીધો પાતાલ જૂપ;
હવણાં મું હારિઓ કોણે તુને વારીઓ; નારીઓ મોહિ રહી નીજરૂપ.
અલ્યા મૂકયર મરકડા, ફેમટ ફરફડા, હરકડા મૂકય વાઈરે વહાલા;
નરસેના વિના તને આમ કોણુ પ્રીછવે, નગણા ન થઈએ મારા નંદલાલા-મો.

૯૧

ડગડગે કહાન તારું મન ચોદિશ બમે, જાણે મને નામર કંઈક આપે
નામ લક્ષ્મીવરા કરે લાલચ સદા, રંકને રાય ક્યાં સંતાપે—ડગડગે.
તાંદલા લઈ રિદ્ધ વિપ્રને મોકલી, જીવન કીધું વેકુંડ સમું;
માહરે તો દાન તો માન છે તાહરું, નિત્ય પ્રીત ગુણ ગાઈ રમું—ડગડગે.
મન મોહું કરી હાર મુજ કંઠે ધરી, હરખીને હરિ મારા રે આવો;
જાણે નરસેયો રજની સહ વહી મઈ, દુષ્ટને હાથથી મને મૂકાવો.—ડગડગે.

૯૨

દેવા ટેવ તુજને સદા દીન પ્રતિ પાળવા, કંથ કમળા રહો સંત સામો;
લાખો પાળે તેના દોષ શો માનીઓ, હાથ જમણો વળે મુખ સામો.
કામધેનુ કૃષ્ણજી કોડ કરતાં રહ્યાં, ગોપીનાં ગોરમ ગોરી પીધાં;
સુખરીનાં ખેરમાં સ્વાદ ઝાઝો જડ્યો, મુનિતણાં વૃંદનાં માન લીધાં—દેવા.
દ્રોપદી કેરી લાબને કારણે, હારિકાંથી ધર્યો એક ખાસે;
પ્રાંચ પાંડવ તણી લાંચ નોહતી બડી, દુત મળે મને દુષ્ટ પાસે.—દેવા.

જાપતું નોતરું ભાવ વિશ્વ પરહ્યું, પ્રેમનો પારખું પરમ ડાહ્યા;
 ભક્તની ઝુંપડી ભક્ત ભંચી કરી, ભાજીને ભોજને તું ધરાયો-દેવા.
 બિરદ તારું બહુ વિશ્વ ભણે સહુ, ના ચળે નાચજી વેદ વાણી;
 નરસૈયા રંકને ઝંખના તાહરી, આપ અલખેલડા દીન ભણી-દેવા.

૯૩

મારો ઠાકોર શ્રી દામોદર મારી સાર કીધી સંભાળીરે;
 અંતર નવ રાખ્યો મન સાથે, હાર આપ્યો ઉતાસીરે—મારો.
 રમ ઝમ કરતાં હરિ પધાર્યા, આપ્યો દાસને હાર રે;
 સખી સહકા હરિને વધાવે, બોલે જે જે કાર રે—મારો.
 શ્રી મુખ બેલે દામોદરજી, ધન ધન વૈષ્ણવ જાતરે;
 અંતઃકરણનો સાક્ષી મારો, વેચાઉં તારે હાથરે—મારો.
 શિવ સનકાદિક નારદ ચારદ, દેવતા તેત્રીસ કોડરે;
 અંતરીક્ષ રહીને જે જે બોલે, નરસૈયો જીત્યો હોડરે—મારો.

૯૪

કૃષ્ણ-પ્રાણપે મને વૈષ્ણવ વાહલા, હરનિશ તેને ગાઉરે;
 તપ તીરથ વૈકુંઠ પદ મૂકી, મારા ભક્ત બોલાવે ત્યાં જાઉરે.—પ્રાણપે.
 અંબરીષ રાજા મને અતિ ધણો વહાલો, દુર્વાસા માન ભંગ કીધુરે;
 મેં મારું અભિમાન તજીને, ચક્રદર્શન વાળી લીધુરે.—પ્રાણપે.
 મળને માટે મરુડે ચઢી પળિયો, હરિજનની મુખ લેવારે;
 ઉચ ને નીચ હું તો કંઈ નવ જાણું, મને બજે તે મુજ જેવારે.—પ્રા.
 હાલજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા સંતની દાસીરે;
 અકમલ તીરથ મારા સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશીરે
 સંત આલે ત્યાં હું આગળ ચાલું, ને સંત મુજે તો હું જાણુરે.—પ્રા.

મારા સંતની નિંદા કરે તેની, છૂઠ્ઠા સધળ કાપુરે.-પ્રા.
 મારારે બાંધ્યા વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવ બાંધ્યાં મેં નવ છૂટે રે;
 એકવાર વૈષ્ણવ મને બાંધે તો, તે બંધન મેં નવ તૂટે રે-પ્રા.
 મેસી ગામ ત્યાં હું ઉભો ઉભો સાંભળું, ઉભા ગાય ત્યાં હું નાચુરે;
 હું તો વૈષ્ણવથી ક્ષણ નહીં અળગો, બણે નરસૈયો એ સાચુરે.-પ્રા.

કૃષ્ણ-

૬૫

ધન્ય તું ધન્ય તું એમ કહે શ્રીહરિ, નરસૈયા તું મારો ભક્ત સાચો;
 મેલી પુરુષપણું સખી રૂપે યદ્ય રહ્યો, તાહરા પ્રેમથી હું રે રાચ્યો-ધ.
 તૂજને મૂઝમાં મેઢ નહીં નાગરા, માનજે એ મારી વેદ વાણી;
 હજારે જોને તને પ્રતિત ન ઉપજે, મેં તને મોકલ્યું ટાહું પાણી-ધ.
 મામેશ મોકલ્યું તે કેમ વિસર્યું, આપીઓ હાર પ્રત્યક્ષ ભૂપ;
 ત્રિભુવનમાં તુજ સમો કો નહીં નાગરા, તાહરું માહરું એક છે રૂપ.-ધ.
 તારો અક્ષર જે ગાયને સાંભળે, તે કલ સહિત પવિત્ર થાય;
 બણે નરસૈયો મીઠી બોલી શું રીઝવે, કરજોડી કૃષ્ણજી સમ ખાય-ધ.

૬૬

તું તારા બીઈ સાંઢાંમું જોજે શામળા, ન જોઈશ કરણી હમારી રે;
 હીરણ્યા કથીપુને હાથે હણીયો, માસી પુતના મારી રે.
 પ્રહ્લાદ કારણુ સ્તંભમાં વશીયા, પ્રગટયા દેવ મોરારી રે.-તું.
 લાખા ગ્રેહમાં જેમ પાંડવ ઉગાર્યા, અહ્લાંડ જગાળા બ્યાપી રે;
 અર્ધ વચને ગજ ગુણિકા તારી, જયદેવને પદ્મિનિ આપી રે.
 દુષ્ટ સભામાં જેમ ચીરજ પુર્ણા, લાજ પંચાળીની પાળી રે;
 તેલ કદા જેમ શીતળ કીધી, વેળા સુવન્વાની વાળી રે-તું.
 ક્રપિથરે જેમ અહલ્યા આપી, અક્ષ સલ્યા થઇ મારી રે;

તે પશુ તારે ચરણે સ્થુરર, થઇ અનોખમ નારી રે-તું. -
 મીરાબાઈનાં વિષ્ણુ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગ્યા ભાજુ રે,
 સવરીના તમે ખોરજ પ્રાપ્યા, તેની પ્રીતે થયાં રાજુ રે-તું.
 અનેક ભક્ત આગે ઉગાર્યા, સહાય થયા મોરારી રે;
 નરસિંહાચા સ્વામી લક્ષ્મીવર, મોટી ઝોથ તમારી રે-તું.

૯૭

વર્ણના ધર્મ તે, કર્મ કરવા ટળ્યાં, મર્મ જાણ્યો ત્યારે ભર્મ ભાગ્યો;
 શ્રી રાહિકા કૃષ્ણ, ભજ સચ્ચિદાનંદને, તેથી નથી કોઈ ધર્મ આધો-વ.
 મનુષ્યને કર્મ કરવાં ઘટે જ્યાં લગી, ત્યાં લગી ભક્તિનો ભેદ અજાણો;
 ભાવે મોવિંદમાં, ભજન ભેદી રહો, એક ઉપાસના જઈને વળગો-વ.
 જાગને જોગ જાગન નરથી ટળ્યા, જૂખ વેડી સીદ વ્રત કરતો;
 તીર્થની સોચના, મેલ મનથી પરી, દેહ દમીને કાં જાંજલ કરતો-વ.
 સકલ સાધનનું, શ્રીહરી નામ છે, પાર પામ્યા કોઈ સંત પૂરા;
 શાસ્ત્રીરૂપી એ સમુદ્ર તરે જોટલા, જલ કાપી ગયા જન શરા-વ.
 મારે તો આશરો, એક હરિ નામનો, છેક આવ્યો હવે ક્યારે જઈએ;
 ભણુ નરસિંહો એ, નામને આશરે, નામને મૂર્તિમાં લીન થઈએ-વ.

દ્રોપદીની પ્રાર્થના.

૯૮

હારકાના વાસીરે, અવસરે આવજોરે, રાણી રુકમિણિકેરા કંથ;
 દુષ્ટદુર્યોધનરે, લાગ્યો મને પીડવારે, પ્રભુ મારા ચોદશ ન્યાણું પંથ-ટેક.
 સોડ તાણીને રે, શુરે સુતો શામળારે, આજસ મોડીને ઉડો આજ;
 લક્ષ્મીજી તાળાંસેરે, પાવન તારાં પાવણારે અમર મેઢેર કરો મહારાજ હા.
 આહ થકારે, ગજ મૂખવિષો રે, કીધી તમે સુધન્વાની સહાય;
 નરસિંહરે રે હિરણ્યકશિપુ હણ્યોરે, પ્રહલાદ ઉગાર્યો લાગ્યો પાવ-હા.

છપનકોડ રે જાદવ તાહરે રે, સાથ બળિભદ્ર સુરોખા આવડ
કાળીનામ નાથો રે જરાસંધ છતિયોરે, તે બળ કયાં મધુ મારા નાથ.-છા.
વસન્તી વેળામારે, વહારે ચડો ચિત્તુદારે, ધાળે તમે છત્રપતી નિરધાર;
અસવારી કરજોરે, ચરુડની ઉપરે રે, નરસેયો બિનવે વારંવાર.-છા.

૯૯

ગિરિ તળાટીને કુંડ દામોદર, ત્યાં મેહેતાજી નહાવા જાય;
ઢેઢ વરણુમાં દૃઢ હરિભક્તી, તે પ્રેમ ધરિને લાગ્યા પાય.-ગિરિ.
કરજોડીને પ્રાર્થના કીધી, વિનતિવશ્યાં બહુ વદ્યારે વચન;
મહાંત પુરુષ અમારી અરજ એટલી, અમારે આંગણે કરોરે હીરતન.-ગિરિ.
પ્રેમ પદારથ અમો પામિયે, વામિયે જન્મ મરણ જન્મજન;
કરજોડતામાં કરુણા ઉપજી, મેહેતાજી વૈષ્ણવ પરમ દયાળ.-ગિરિ.
પદ્માપદ્મી ત્યાં નહિ પરમેશ્વર, સમ દષ્ટિને સર્વ સમાન;
ગૌમૂત્ર તુલસી વૃક્ષ કરી લીપજો, એવું વૈષ્ણવે આપ્યું વાકદાન.-ગિરિ.
મેહેતાજી નિશ્ચયે આગ્યા, લાગ્યા પ્રસાદ ને કર્યો આચ્છવ;
ભોર થયા લગિ બજન કીધું, સંતોષ પામ્યા સહ વૈષ્ણવ.-ગિરિ.
ધેર પધાર્યા હરિ જગ્ગ માતા, વા'તા તાળને સંખ મૃદંગ;
હસિ હસિ નાગર તાળિયો ભે છે, આ શારે આદ્યજુના ઢંગ.-ગિરિ.
ગૌન મહાને મેહેતાજી આલ્યા, અધવધરાને શો ઉત્તર દેડ;
જાગ્યા ભોલ નરનારી પૂછે, મેહેતાજી તમે એવા શું ?-ગિરિ.
નાત ન જાણો ને જાત ન જાણો, ન જાણો કાંઈ વિવેક વિચાર;
કરજોડીને કહે નરસેયો, વૈષ્ણવતણો અને છે આધાર.-ગિરિ.

૧૦૦

જેવો ને તેવો રે તમારો, પાલનડે આધિ;
અણુછોટો હું તો તમારો, પધારી લીધો.-જો.

અણતેડાયો આતું રે. હું તો તાણ્યો નવ તૂટું;
 તમારા પ્રેમની સાંકલીએ બાંધ્યો, છોડ્યો ન છૂટું. જે.
 રમાડ્યો રમું રે, તમારો જમાડ્યો જમું;
 તમારે સમુરે સજની, બીજું નવ અમારે સમું. જે.
 હુંકારે આધો જાવું, તમારે હુંકારે રાચું;
 નરસૈયો જહાં માન કરે, સાં પ્રેમ ધરી નાચું. જે.

૧૦૧

ધેલા મન ગોવિંદને માનીરે, ધેલા ગાની ગોવિંદ ગાનીરે. ધેલા મન. ૨૬.
 શુકલ તીર્થને ઉમરે રે, આભ્યાં જમણે હાથ;
 આભ્યાં હસે તો પામશેરે, નહિ આવે તારી રે સાથ;
 મવાય તો ગોવિંદ - માજેરે, પવાય તો પાછને પીજેરે. ધેલા મન.
 આજો પીજો ધન વાવરે રે, પહેરો કપડા સાર;
 પ્રાણી તે સરખો આત્મા રે, નહિ મળે વારો વાર. ધેલા મન.
 બીડ પડ્યા ભાગ્યા રે, નહિ મા ને બાપ;
 ચેતી શકે તો હારે ચેતજેરે, ફરી કથાય ન દેયરે જબાપ. ધેલા મન.
 ચોખ્ખી કરની ચાકરી રે, ખરા મહિનો ખાની;
 જ્ઞાન ખડમ લે હાથમાં રે, જમનો શિર લે ન ધાની. ધેલા મન.
 બાંધી શકો તો બાંધજો રે, પાણી પહેલી પાળ;
 છેલ્લે ક્યારે જળ વળ્યું રે, શુણ્ણ ગાયે નરસૈયો દયાળ. ધેલા મન.

૧૦૨

નંદના નંદશું, નેહ જોને નહોં, તેરે માનવ ખર આન તોભે;
 ભૂતળ માર કરવાને એ અવતરયા, પ્રેતની પેરે સંસાર ડો'લે. નં.
 દુષ્ટીયદી ટળો, ભોમ તેના મળો, સિલા પડો તેના મુખ માથે;
 અવત જન તે તો જમજેવા જાણવા, પ્રીત નહિ જેહને કૃષ્ણ સાથે. નં.

કાંતિ શ્રીકૃષ્ણની, જીભથી નવ બણે, તેરે મુખે દેવરાય તાળું;
બણે નસૈયો જેણે, હરિને જાણ્યા નહોં, તેહતું કુર્કુમ સદાય કાળું. નં.

૧૦૩

અધ્યા નામ પામ્યો, પણ રામને નર સલા, વૈષ્ણવપદ કેરું ખિરદ આલે;
પુત્ર વિનાં જેમ, ઘર મધ્યે પારણું, વર વિના તે જેમ જન મહાલે. ૧
વ્યાધિની વેદના, રિશ્મની ના ટાળે, કાસો ગગનમાં મેઘ ગાળે;
હરિને જાણ્યા વિના, હરિ કેરો જન થયો, વાત પકવાનથી બૂખન ભાળે.
તું એમ જાણે જે, હરિજન હું થયો, વિષ્ણુપદ માધ થયો ભક્ત ભવમાં;
કરણી તો કાગની. હોડ કરે હંસની, હંસને તો હસી કાહડે લવમાં. ૩
પિંડમાં પ્રભુ પણ, પ્રગટ પેખે નહોં, ફાટ્ટ ભમે તે દૂર ભાળે;
અમણિત અલનું, ગણિત લેખું કરે દુષ્ટ ભાવે કરી માળ આલે. ૪
જે નિરાકારમાં જેહનું મન ગળે, બિન્ન સંસારની આંતિ ભાળે;
દાસ નરસૈયો કહે, તેને ચરણે નમું, જ્ઞાન વિજ્ઞાનની જોત જાળે. ૫

૧૦૪ રાગ ધોળ.

ઘડપણ કેણે મોઢયું, જાણ્યું જોખન રહે સૌ કાળ; ઘડપણ. ટેક.
હમરા તો ડુંગરા થયારે, પાદર થયાં પરદેશ;
ગોળા તો ગંગા થયારે, અંગે ઉજળા થયા છે કેશ. ઘડપણ૦
નહોતું જોઈતું ને શીદ આવીયું, નહોતી જોઈ તારી વાટ;
ઘરમાંથી હળવા થયારે, એની ખૂણે ઢળાવોને ખાટ. ઘડપણ૦
નાનપણે ભાવે લાડવારે, ઘડપણે ભાવે શેવ;
રોજને રોજ જોઈએ રાખડીરે, એવી બજારે ઘડપણની ટેવ. ઘડપણ૦
પ્રાતઃકાળે પ્રાણ માહારે, અન્ન વિના અઠળાવ;
ચરના કહે ચરતો નથીરે, તને બેસી રહેવાં શું કાય. ઘડપણ૦

દીકરા તો જુજવાં ચ્યારે, વડુઓ દે છે માળ;
 દીકરીઓને જમાઈ લઈ ગ્યારે, હવે ધડપણના ચારે હાલ. ધડપણ
 નવ નાડો જુજવી પડીને, આવી પહોંચ્યો કાળ;
 ખેરાં છોકરાં ફટફટ કરેરે, નાનાં બાળક દે છે ગાળ. ધડપણ
 અંતકાળે વળી આવીઆરે, દીકરા પધાર્યા દાર;
 પાંસળાએથી વાંસળારે, પછી છોડીને આપી બાર. ધડપણ
 એવું સાંભળી પ્રભુ બજેરે, સાંભરજો જગનાથ;
 પરક્રપકાર કીધે પામસૌરે, ગુણ ગાય નરસૌરો દાસ. ધડપણ

૧૦૫

સુખ દુઃખ મનમાં ન આણિયે, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં;
 ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં. સુખ દુઃખ.
 નળ રાજ સરખો નર નહીં, જેની દમયંતી રાણી;
 અર્ધે વસ્ત્રે વનમાં ભર્યાં, ન મળ્યાં અન્ન ને પાણી. સુખ દુઃખ.
 પાંચ પાંડવ સરખા બંધવા, જેને દ્રૌપદી રાણી;
 બાર વરસ વન ભોગવ્યાં, નયણે નિદ્રા ન આણી. સુખ દુઃખ.
 સીતા સરખી સતી નહીં, જેના રામજી સ્વામી;
 રાવણ તેને હરી ગયો, સતી મહા દુઃખ પામી; સુખ દુઃખ.
 રાવણ સરખો રાજ્યો, જેની મંદોદરી રાણી;
 દશ મસ્તક છેદાઈ ગયાં, બધી લંકા લુટાણી. સુખ દુઃખ.
 હરિશ્ચંદ્રસય સતવાદિયો, તારાભોમનિ રાણી;
 તેને વિયત્તિ બહુ પડી. બર્મા નિમ્ન ઘેર પાણી. સુખ દુઃખ.
 શિવજી સરખા સવા નહીં, જેની માર્વતી રાણી;
 ભોળવાયા બીલડી ચઢી, તપમાં ખામી મળાણી. સુખ દુઃખ.

સર્વ દેવને જ્યારે બિડ પડી, સખરયા અંતરજામી;
બાવટ બાંગી બૂધરે, મહેતા નરસેને સ્વામી.

સુખ દુઃખ

૧૦૬

જામે જામેરે જુગદાધાર, જુગતે જમાડું,
જામળીઆ સરજનદાર, રંગ બરી રમાડું.
પુરીઓ સુંદર સાર, કુર કપુરે વાસી;
સીરાવો સાકર દૂધ, હરીની હું દાસી.
મારે ધરે ધરી રહું હું, ધી બરી છે વાઢી;
હું ઠાઠું રે મારો ઢાથ, જીવન જમાડી.
પીરમું પીરસુરે પોણી પાક, સુવાળી સેવું છે;
મારું મંદિર જુઓ મહારાજ, જોવાને જોવું છે.
એસો એસો રે મંદિર માંહે, છોમલીયાં છોડીને;
શું કરશે દુરિજન લોક, સુખમાં મોડીને.
મારે નહિ રે કોઇવું કામ, કામ તમારું છે;
મારે તમ પ્રતાપે સ્થામ, સરવે સારું છે.
પીયો પીયારે પૂર્ણાનંદ, જીવન જળ ભોટા;
સુખવાસે ખીડી પાન, ગજેરી ભોટા.
નરસેયાના ઠાકોર ઠીક, મન મારું મોહું છે;
જામળીયો જાલુ મુજલુ, સામું જોયું છે.

જા.પી.

૧૦૭ (યાળ)

જાગેરે જરોહાજીના જીવજી, વહાણેલાં વાયાં;
તમારે જોશીકે મારાં ચીર અંપાયા-જાગેરે.
પાસુરે મરડો તો વહાણુ, ચીર વહરે વાપી.
સખરો સમાણી સેવસે સાથે, જીવું છે પાણી-જાગેરે

પંખીડાં બોલેરે વહાલા, રજની રહી થોડી;
 સેજલદીથી હડો વહાલા, આજસડાં મોડી-જગેરે
 સાદડી પાડું તો વહાલા ભોકડીઆં જાગે;
 અંથુડો મરકું તો પમના ધૂવરા ગાજે-જગેરે
 સાસુડી જાગેરે વેરણ, નથુદી જાગે,
 ઓ પેલી પાડોસણુને ઘેર, વસોણું વાગે.-જગેરે
 જાગે જાગે આવ હોય તેને, તેવુંરે થાએ;
 નરસખયાયા રજૂમી વિના રખે વહાણુ વાએ.-જગેરે

ગોપી.

૧૦૮

જશોદાના જીવન ઉભા, જમનાને તીરે;
 મોરલી વગડે મોહન, મધુરી ધીરે.-જશોદા.
 પીતાંબરની પલ્લવટ વાળી, ઉર લટકે માળા;
 કાનખીય કુંડળ લટકે, દીસે રુપાળા.-જશોદા.
 ખરભાતે ઉઠીને ગોપી, ગોળ હેરાવે.
 ઓ કાનુડા ? ઓ કાનુડા ? કરીને બોલાવે.-જશોદા.
 આજ તો અમારી ઘેને, દૂધ થોડેરાં દીધાં;
 રખેરે સામળિયે વહાલે, દોહીને પીધાં.-જશોદા.

કૃ.—સાંમળરે સલુણી સ્યામા, વાતલડી મારી;

તુજ સરખી સલક્ષણી છે, ગાવલડી તારી.-જશોદા.

કવિ.—એવાં એવાં વચન મુણી, ગોપી આનંદ પામી;

મક્ત વત્સલ બુધરજી મળ્યા, મેહેતા નરસેના સ્વામી.-જશોદા.

ગોપી—

૧૦૯

હળવે હળવે હળવે હરજી, મારે મંદિર આબારે;

મોટ મોટ મોટ મેં તો, મોતીડે વધાવ્યા રે.-હળવે.

કીધું કીધું કીધું મુખને, કાંધક કામણ કીધું રે;
 લીધું લીધું લીધું મારું, ચિત્તકું ચોરી લીધું રે.—હળવે.
 જાગી જાગી જાગી હું તો, હરિ મુખ જોવા જાગીરે,
 ભાગી ભાગી ભાગી મારા, બવની ભાવટ ભાંગીરે.—હળવે.
 ફૂલી ફૂલી ફૂલી હું તો, હરિ મુખ જોઈને ફૂલી રે;
 બૂલી બૂલી બૂલી મારા, ધરને ધંધો બૂલી રે.—હળવે.
 પામી પામી પામી હું તો, મહા પદવીને પામી રે;
 મળિયો મળિયો મળિયો મેહેતા, નરસિંહજી સ્વામી રે —હળવે.

બાળ લીલા.

૧૧૦

રાગ કેદારો અરાયરી છાંદ.

નંદનું આગણું પરમ રણીયામણું, સદાએ સોહામણું કૃષ્ણે કીધું;
 માનો વૈકુંઠ કેલાસ બ્રહ્માસદન, ઈંદ્ર આસનથી અધિક સીધું.—નંદનું.
 સકળ તીરથ વસે વાસ જાંઠાં વિઠૂનો, ઈશિ અજ ઈંદ્રને દેવ સધળા;
 ભક્ત વિણુ બુધરો વશ કેને નહિ, એકથી એક અધિક સખળા.—નંદનું
 માત હિમાં રહે, નાથ શું નયન હસં, ભક્ત વહાલા વસે પ્રેમ પ્રીતે;
 નરસિંહજી સ્વામી નંદને આગણે, બાળ લીલા રચી એણી રીતે—નંદનું.

૧૧૧

આવડી રાક્ષસી વિઠૂલા તુજને, ગમનથી ઇંદુ કેમ આપું આણી;
 કુંવર કાંધ નવ લહે, વાત અવીનચી કહે, નોહે કાંધ ટોપરું ગોળ ધાણી.
 આંખે આંસુ હળે, ઇંદુ દેખી ગળે, ટળવળે મા કને માન મેળે;
 રેરે રેહે રાતો તું રે જોતો ધણું, રમને રમકડાં છે ને આગે.—આવડી.
 ઇંદુ મયો અસ્તને રહે નહિ રાખીઓ, દધિ સુત પ્રગટ કરી આણી આપે;
 નરસિંહજી સ્વામી માંખણે ભોળજો, સકળ વેભવ તણો જાંધ કાપે.—આ.

૧૧૨

માતા આગળ મોહન નાચે, આંગળીએ હરિ વળગ્યો રે;
 વદન સકોમળ નિરખે જનુની, ક્ષણ નવ મેલે અલગોરે—માતા.
 મંદિરમાંથી મોદીક લાવી, માતા મુખ મેલતી રે;
 નાસી જાયે આઘે આવે, વાહી વાત કરતી રે—માતા.
 એમ કરી જીવતી જન આબ્યાં, રાવ કુંવરના કરવા રે,
 નરસૈયાએ સ્વામી નયન નચાવે, માનનીનાં મન હરવા રે—માતા.

રંગ-ધેળ.

૧૧૩

થાળ.

જમો તો જમાડું રે, જીવન મારા.
 વાલાજી મારા, સોવણ થાળ ભરી લાવું;
 કાંઈ મોતીડે વધાવું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા ખાખાં જલેથી ને મેવા;
 કાંઈ ધીરે ધીરે લેવા રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા શીરો પુરી ને કંસાર;
 કાંઈ ઉપર ધીની ધાર રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા, જમના જળ ભરી લાવું;
 કાંઈ આચમન લેવરાવું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા પાનની ખીડીઓ આપું;
 માંહી લવિંગ સોપારી નાખું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા આવો તો આસન આપું,
 વીજણીએ ઢાળું વાયું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા સુંદર સેજ સમારું
 કાંઈ રંગભેર રમાડું રે, જીવન મારા—

વાલાજી મારા નરસંઘઆચા સ્વામી સંગ રંગ કીધો;
કાંઠ બોગ ધરીને લીધોરે; જીવન મારા—

(પોપટ અને પ્રાણને શિખામણ) ૧૧૪

રાગ વેરાવળ.

પઢોરે પોપટ રાજ રામને, સતી સીતા પઢાવે;
પાસે બાંધાવી પાંજરું હીરા રત્ને જડાવે.—પઢોરે૦
પોપટ તારા કારણે, લીલા વાંસ વઢાવું;
તેનું ધડાવું પાંજરું, હીરા રત્ને જડાવું.—પઢોરે૦
પોપટ તારા કારણે, શી શી રસોઇ બનાવું;
સાકરનાં કરી ચુરમાં, ઉપર ધી પીરસાવું.—પઢોરે૦
પાંખ લીલી ને પગ પાંડુરા, કોટે કાંઠે કાળો;
નરસૈના સ્વામીને બળે, રાગ તાણી રૂપાળો.—પઢોરે૦

નરસિંહ મહેતાની હુંડી. ૧૧૫

રાગ સોરઠ.

હું રે વાણોતર તારો શામળિયા, હું રે વાણોતર તારો રે;
પહેલે રે પાને લખો લક્ષ્મીવર, અનંતનો દાતારો રે.—શા.
આ કલગુગમાં પેઢી તમારાં. ના ધરો અંગ ઉધારો રે;
નરસૈયાના સ્વામીને કહેજો, હુંડી મારી શીકારો રે.—શા.

૧૧૬

શીકારને શામળા આ સેવકની હુંડી, શામળા શેઠ મુળચુ રે;
જો કાર જશે વઢાલા નરસૈયા કેરું, તે પહેલા બળે પ્રાણ રે.—શી.
તેલ કદામાંથી તાર્યો રે મુધવા, ગુણકાને ઝોધારી રે;
મંજરી બન્ધ્યાં વઢાલે બળતાં હગાર્યાં, એવી લીલા છે તમારી રે;

કુવ પ્રજ્ઞાદ અંબરિષ ઓધારિયા, ગોતમ નારી તારી રે;
 નાસયણુ' નામ ભેતાં અજમેળ તાર્યો એવી લીલા પર મેં વારી રે.-શી.
 અધમ ઓધારણુ, દુષ્ટ વિદારણુ, ભક્ત વત્સલતા બક્ષી તારી રે;
 નરસૈયાની હુંડી સ્વીકારી, લજ્જા રાખજો મોરારી રે.-શી.

૧૧૭

અહો બાધ રે શાંતિ પમાડે તેને સંત કહીએ,
 એના દાસના દાસ થઇને રહીએ, એ બાધરે શાંતિ પમાડે તેને સંત કહીએ.
 વિદ્યાનું મૂળ જ્યારે ગુરુજી ના બતાવે, ત્યારે મેહેતાનો માર શીદ ખઇએ;
 મલ્યો ગુરુ ને બોધ ન દીધો, ત્યારે તેના ચેલા તે શીદ થઇએ-અહો.
 કલ્પવૃક્ષ સેવે જ્યારે દારિદ્ર ઉભૂં રહ્યું, ત્યારે તેની છાંયે તે શીદ રહીએ;
 મોટાની ચાકરીમાં બૂખ ન ભાગે, ત્યારે તેની વેડે તે શીદ જઇએ.-અહો.
 વૈદ્યની ગોળી ખાધે દુઃખ ઉભૂં રહ્યું, ત્યારે તેની ગોળી શીદ ખઇએ.
 લીધા વળાવાને ચોર જ્યારે લૂંટે, ત્યારે તેની સંજે તે શીદ જઇએ-અહો.
 નામ અમૃત મારે ગુરુજીએ બતાવ્યું; ત્યારે તે તો ચોંટ્યો છે મારે હૈયે;
 મેહેતા નરસૈયાની વાણી મધુરી, શોધીને શરણે રહીએ.-અહો.

નરસિંહ મહેતા કૃત પદ—પ્રભાત સંગ્રહ સમાપ્ત.

બ્રહ્માનંદ સ્વામીના બનાવેલા ભજનો.

૫૬ ર૬ મું.

૧૧૮

ગઝલ-કબ્જાલી.

એસી ઠરી ગુરુ દેવ દયા મેરા, મોહકા બંધન તોડ દિયા.—ટેક.
 દોડ રહા દિન રાત સદા, જગ કે સગકાર વિહારણુ મેં;
 સ્વામી સમ વિશ્વ દિખાય મુઝે, મેરે ચંચલ ચિતકો મોડ દિયા.—એ.
 કોઇ શેષ ગણેશ મહેશ રટે, કોઇ પૂજત પીર પગંબર કો;
 સમ પંથ ગરંથ છુડા કરકે, છક છશ્વર મેં મન જોડ દિયા.—એ.
 કોઈ હુંડત હૈ મથુરા નગરી, કોઇ જાય બનારસ ખાસ કરે;
 જગ બ્યાપક રૂપ પિછાન લિયા, સમ ભર્મકા ભંડા ફોડ દિયા.—એ.
 કોન કરે ગુરુ દેવકી ભેટ, ન વસ્તુ દિસે તિહું લોકન મેં;
 બ્રહ્માનંદ સમાન ન હોય કબી, ધન માણિક લાખ કરોડ દિયા;—એ.

૫૬, ૨૫ મું.

૧૧૯

ગઝલ કબ્જાલી.

દેદે પિયા દર્શન તો મુઝે, મેં તો, શરણુ તુમારી આય પડી;—ટેક.
 માતા પિતા ધર બાર તળ, તેરે કાજ મેરી સમ લાજ ગઇ;
 મેં તો છોડકે આશ શપ્તી જગકી, તેરે દાર પે ધ્યાન લગાય ખડી.—દે.
 સમ જોયન કે દિન ખીત ગયે, અમ મેં મન પછતાય રહી;
 કરણા કર અંગ લગાય મુઝે, તેરે સંગ વિના નહી ચેન ધડી.—દેદે.
 મેરે જેસી અનેક ખડી, દર પે તેરે દર્શન કો તરસાય રહી;
 તેરી જાનકે હાસન હાસ મુઝે, મેરી પૂરણુ કીજિયે આશ ખડી.—દેદે.
 કર માફ કસૂર મેરે સગલી, અમ દેખ દયાકી નજરસે મુઝે;
 બ્રહ્માનંદ તેરી સુખ ધામ છપી, પ્રભુ નિત્ય મેરે દિલ ખીચ જડી.—દેદે.

પદ ૨૪ મું.

૧૨૦

ગઝલ તાલ ધમાલ.

વિના સત્સંગકિ મેરે, નહી દિલકો કરારી હૈ—ટેક.
 જગત કે બિચમેં આયા, મનુજકી દેહકો પાકર;
 ફસાયા જલ માયા કે, યાદ પ્રભુ હી ખિસારી હૈ.—વિના.
 સકલ સંસાર કે અંદર, નહી હિત કાર હૈ કોઇ;
 નજર દૈલાય કર દેખા, સખી મતલબકી ચારી હૈ.—વિના.
 કિયે જપ નેમ તપ પૂજન, ફિરા તીરથકે ધામેં મેં;
 ન જાના રૂપ ઇશ્વરકા, લખર સારી ગુજરી હૈ.—વિના.
 કટે અગ્નિનકા પડદા, કટે સખ કમકે બંધન;
 વો અલ્લાનંદ સંતનકા, સમાગમ મોક્ષ કારી હૈ.—વિના.

પદ ૨૩ મું.

૧૨૧

ગઝલ ધમાલ તાલ.

દિલાદે નાથ અખ દર્શન, ખડાહું દારપે આકર ?—ટેક.
 સુના જગ બીચમેં તેરા, જખીસે નામ ભવતારણુ;
 ફિરા મેં પૂછતા તેરી, ખયર કો જમજા જાકર ?—દિ.
 નહીં લાયક હું મેં ગરચે, તેરે દીદાર પાનેકા;
 ક્ષમા કર દોષ કો મેરે, દયા દિલ બિચમેં લાગર ?—દિ.
 ન માંગું ભોગ દુનિયાંકે, ન વાંખા મોક્ષકી કેવલ;
 તેરે ફરખાર મેં મુઝકો, ખનાસે ચરણકા ચાકર.—દિ.
 ન જાવું દારકા નગરી, ન મથુરા હુંડેને વુઝકો;
 વો અલ્લાનંદ પદપદમેં, દિખા દે રૂપ કરુણા કર.—દિ.

પદ ૨૨ મું.

૧૨૨

(રાગ સહર)

હેરી સખી ચલ લે ચલ, તું અખ દેશ પિયાકા દિખાય મુઝે.—ટેક.
 હુંડત હુંડત હુંડ ફિરી સખ, જંગલ ઝાડ પહાડનમેં
 કામ એસા ન રાહ નજર, મિલા પિયા કે દિગ દેત પુગાય મુઝે.—હેરી.
 હસ દેસકે મેં બલિહાર ગમ, જહાં મોર પિયા નિત વાસ કરે;
 સિર ધૂલ ધરં હંસકે પગડી, જોઇ જાય કે આજ મિલાય મુઝે.—હેરી.
 મજલી બિન નીર ન ધીર ધરે, જિમ ચાતક મેધ નિહારત હૈ;
 અખતો પિયા દર્શન દે અપના, કિસ કાજ રહે તરસાય મુઝે.—હેરી.
 પિયાકી છપી સુંદર દેખ સખી, જહાં સૂરજ ચાંદ લગાય રહે;
 બહાનંદ મેં દામન ગીર તેરી, પિયા ચરણમેં લિપટાય મુઝે.—હેરી.

પદ ૨૧ મું.

૧૨૩

ગઝલ કબાલી.

(પ્રીત કે વાયદા કરકે પ્રીયા તુને પ્રીત લગાના છોડ દીયાએ રાહ.)
 ધ્યાન કા વૈદા કર કે સજન તૈને, ધ્યાન લગાના છોડ દિયા ? ટેક
 શીશ તલે પગ ઉપર થે; જખ માતા કે પેટમેં ભેટ રહા;
 તખ ઇશિર સેઇ કરાર કીયા, તૈને બૂલ કે વો સખ તોડ દિયા.—
 દેખ લુભાય ગયા જગડી, રચના સખ સુંદર સાજ બની;
 હસ સર્જન હાર કી સાર નહી, તૈને ભોગન મેં મન જોડ દિયા.—
 ધર કાજન બીચ ફસાય રહા, દિન રાત ન માતકી માદ રહી.
 હમરા સખ ખીત જાય ચલી, તૈને કયોં પ્રભુ સે મુખ મોઢ દિયા.—
 ખાર હી ખાર શિરા જમ બીતર, છવનકી સખ જુનનમેં;
 બહાનંદ બજા અમંવત નહી, બવસાગર મેં સિર જોડ દિયા. ખાતા

पद २० भुं.

१२४

(राम सहर.)

मुझे क्या काम दुनियांसे, गिरहमें मैं दिवाना हूं.—टेक.
 प्यारेही जोनमें निश्चयिन, हिरा जंगल पहाडोंमें;
 पता मुझको नहि पाया, अछुत दिनसें हिराना हूं.—मुझ०
 किये जप नेम तप भारी, उसे मिलनेही लास्य सें;
 मिला दर्शन नहीं मुझको, गभीमें मैं सभाना हूं.—मुझ०
 किसीने योग मन आवे, किसीको गानकी चरया;
 प्रेम सागरके पानीमें, हमेशां मैं डुबाना हूं.—मुझे०
 यही हिल प्रीतिमें भेरे, छपी हिलहारकी सुंदर;
 वो अखानंद तनमनही, सुधी सारी बुझाना हूं.—मुझे०

पद १८ भुं.

१२५

(सहर)

मुझे है काम धरसें, जगत रहे तो रह न दे ?—टेक.
 कुटुंब परिवार सत दारा, माल धन लाज लोकनही;
 हरि के भजन करनेमें, अगर छूटे तो छूट न दे.—मुझे.
 मैं संगतमें सतनही, कई कल्याण में अपना;
 लोक दुनियांके लोगोमें, मैं लूटे तो लूट न दे.—मुझे.
 प्रभुके ध्यान करनेही, लगी हिलमें लगन भेरे;
 प्रीत संसार विषयोसें, अगर दूरे तो दूट न दे.—मुझे.
 यही सिर पापकी मटकी, भेरे गुरु देवने जटकी;
 वो अखानंदने पटकी, अगर दूरे तो दूट न दे ?—मुझे.

गजस ताल धमाल.

पिलाटे प्रेमका प्यासा, प्रभु दर्शन पियासी हुं;—टेक.
 छोड कर लोग दुनियाँके, योग के पंथ में आध;
 तेरे दीवार के कारखु, दिकुं अन अन उदासी हुं—पिलाटे.
 न ननुं ध्यानका धरना, न करना ज्ञान बरयाका;
 नही तप योग है केवल, तेरे बरखुकी दसी हुं.—पिलाटे.
 न देयो दोषको भेरे, दयाकी डेर दष्टिको
 न हूज आसरा मुजको, तेरे दरकी निवासी हुं—पिलाटे.
 कोछ पैकुंठ जतलावे, कोछ कैलास पर्वतो को;
 वो अखानंद घट घट में, रूप में विलासी हुं.—पिलाटे.

गजस ताल धमाल.

दिला दे बीज दर्शनकी, प्रभु तेरा बिजारी हुं.—टेक.
 बला कर दूर देशन में, तेरे दरबार में आया;
 भडा हुं दार पे दिलमें तेरी, आसका धारी हुं ?—दिलाटे०
 दिरा संसार बकर में, भटकता रात दिन विरथा;
 विना दिवार के तेरे, हमेशां में दुबारी हुं.—दिलाटे०
 तुंही माता पिता पंछु, तुंही मेरा सदाय है;
 तेरे हासों के हासन के, बरखुका सेवकारी हुं—दिलाटे०
 बरा हुं पाप दोषखु से, क्षमा कर खुल को भेरी;
 वो अखानंद सुन गिनती, बरखु में में तुबारी हुं.—दिलाटे०

ગઝલ તાલ ધમાલ.

લગાશે પ્રેમ ધધિરસે, અગર તું મોક્ષ વ્હાતા હૈ ?—ટેક.
 રચા ઉત્તને જગત સારા, કરે વો પાલના સખકી;
 વહી માલીક હૈ દુનિયાંકા, પિતા માતા વિધાતા હૈ ?—લગા.
 નહી પાતાલ કે અંદર, નહી આકાશ કે ઉપર;
 સદા વો પાસ હૈં તેરે, કહાં દુ'ડન કો જતા હૈ ?—લગા.
 કરો જપ નેમ તપ બારી. રહો જગર સદા બનમેં;
 બિના સત ગુરૂકી સંગતસે, નહી વો દિલમેં આતા હૈ ?—લગા.
 પડે જો શરણમેં ઉતકી, છોડ દુનિયાંકી લાલચકો,
 વો અહ્લાનંદ નિશ્ચયસે, પરમ સુખ ધામ પાતા હૈ ?—લગા.

જંગલા તાલ ૩.

આજ સખી બિંદરાબનમેં હરિ,

રસભરી જૈન બજાવત હૈ રી ? ટેક.—આજ.

સાત રવર સંગ તાલ મિલાકર, રામ રામિની ગાવત હૈ રી.—આજ.

લંબી ધુન સુનાય મોપિયનકો, જમુનાતીર બુલાવત હૈ રી—આજ

આંદ આંદની રાત મનોહર, મિલકર રાસ રચાવત હૈ રી.—આજ.

અહ્લાનંદ દરસકે કારણ, સુર વિમાન ચડ આવત હૈ રી—આજ.

જંગલો તાલ ૩

કર્મ કર્મ કયા આવે મૂરખ, પુરુષાર્થ કર હોય સુખારો.—ટેક.

ખરમેશ્વરકી વરતુન માંહી, સખકા હૈ સમ આમ તુમારો.—કર્મ.

છક ભોંગે છક તરસે મન મેં પુરુષાર્થ જિન જીવ દુખારો.—કર્મ.
આલસસે નિર્ધન જન હોવે, કર્મન કા નહિ દોષ બિચારો.—કર્મ.
અહ્લાનંદ કરો પુરુષાર્થ, લેકર કે જગદીશ સહારો.—કર્મ.

૧૩૧

પ્રભુ મેરી નૈયાકો પાર ઉતારો,

મેં તો દૂત હું મજ ધારો.—પ્રભુ.

ભવસાગર જલ દુસ્તર ભારી, સૂઝત નાહી કિનારો;

ખિચ સમુદર ગોતે ખાવે, જિન ખેવટ બચ ભારો.—પ્રભુ.

લાંબી લહર હોં પલપલમેં, નહી જલ થલ આ ધારો;

પરજલ પવન ચલે નિશ વાસર, ચહું દિશ ધોર અંધારો.—પ્રભુ.

આહ બચંકર ફાડફાડ મુખ, સન્મુખ હોત હજારો;

ધેર ધુમેર પડેં બહુ ભારી, કેસે હો નિસ્તારો.—પ્રભુ.

હાથ પેરમેં જોર ન મેરે, નહિ કોઈ સંગ સહારો;

અહ્લાનંદ ભરોસો તેરો, અખ નહિ દેર વિચારો.—પ્રભુ.

૧૩૨

ગઝલ ધમાલ.

અગર હૈ મોક્ષકી વાંછા, છોડ દુનિયાંકી યારી હૈ.—ટેક.

કોઈ તેરા ન તું કિસીકા, સખ મતલબકે હૈ સાથી;

ફસા ક્યોં જલ્લ માયા કે, કાલ સિર પેર સવારી હૈ —અગર.

ઐક સંગત મેં સંતનકી, રૂપ અપનેકો પહેચાને;

તજો મદ લોભ હંકારા, કરો ભક્ત પીયારી હૈ —અગર.

ખસો એકાંતમેં જાકર, ધરો નિત ધ્યાન ધરકા;

રાક મનકી અપલતાક, એમ યતમેં ઉભરી હૈ.—અગર.

જલાકર કર્મકી ઢેરી, તોડ માયા કે બંધનકો;
અહાનંદમેં મિલો જાકર, સદા જો નિર્વિકારી હૈ.—અમર૦

૧૩૩

ગઝલ ધમાલ.

અમર હૈ પ્રેમ મિલનેકા, તો દુનિયાંસે કયું શરમાવે; ?
પિતા પ્રહ્લાદકો મારા, નામ હરિકા ન છોડા હૈ.
પ્રભુ રક્ષા કરે જિનકી, તો મનમેં કૌન ડરપાવે ?—અમર.
ચલા બનમેં તપસ્યાકો, મના ધ્રુવકો કિયા રાજ;
લગન જિસકો લગી પૂર્ણ, ઉસે શિર કૌન અટકાવે.—અમર.
સમાકે ખીચ દુપદીને, પુકારા નામ માધવકા;
મરોસા હૈ જિસે હરિકા, કયોં દુજેકી શરણુ જાવે.—અમર.
સદા સતસંગમેં જાકર, કરો હરિકા બજન પ્યારે;
વો અહાનંદ જાતા હૈ, વક્ત ફિર હાથ ના આવે—અમર.

૧૩૪

ગઝલ ધમાલ.

શરણુ મેં આપડા તેરી, પ્રભુ મુઝકો જુલાના ના ?—ટેક.
તેરા હૈ નામ દુનિયાંમે, પતિત પાવન સખી જાને,
દેખકર દોષકો મેરે, નજર મુઝસે હટાના ના ?—શરણુમેં.
કાલકી હૈ નદી ભારી, બહા જાતા હું ધારા મેં;
પહડલે હાથ અખ મેરા, નાથ ઢેરી લગાના ના ?—શરણુમેં.
ભગત તેરે હૈં મહુતેરે, કરેં સુમરણુ સદા મનમેં;
જનમર દાસ દાસનકા મુઝે ઉનસે જુલાના ના ?—શરણુમેં
તેરા હૈ રૂપ અવીનાશી જગત સારે મેં હૈ પૂરા;
વો અહાનંદ નૈનનસે મેરે, કમહં છિપાના ના ? શરણુમેં.—

गजब्र धमाल.

नजर भर देण बे मुज्जो, शरणु तेरी मै आया हुं?—टेक.
 कोठ माता पिता ज'धु, सहायक है नही मेरा
 काम करु कोध दुखमनने, अहुत दिनसे सताया, हुं—नजर.
 सुलाकर बाहको तेरी, पडा हुनियांड़ी लालचमे
 भायाके जलमे यारों, तरसे मै इसाया हुं—नजर
 कर्म सभ नीच है मेरे, तुम्हारा नाम है पावन;
 तारा संसार सागरसे, गहन जलमे डुगाया हुं—नजर.
 छुडाकर जन्म ज'धनसे, अरुणमे राण बे अपने;
 वो अज्ञानंद मै मनमे, येही आशा लगाया हुं—नजर.

गजब्र ताल धमाल.

मिलादो शामसे विधा तेरा, शुशु हम भी गावेगी?—टेक.
 मुकट सिर मोर पंजनका, मकर कुडल हैं कानों मे;
 मनोहर रूपा मोहनका, देण दिलको रिजवेगी.—मिला०
 हमनको छोड गिरधारी, गये ज'यसे नही आये;
 अरुणमे शीश धर करके, डेर उनको बनावेगी.—मिला०
 प्रेम हमसे लगा करके, मिसारा नंद नंदने;
 अता क्या हो गज हमसे, अरुण अपनी सुनावेगी.—मिला०
 कभी फिर आम जेठुलमे, हमे दर्शन दिलावेगे;
 वो अज्ञानंद हम सिखी, नही उनको सुनावेगी.—मिला०

ગઝલ તાલ ધમાલ.

કરો હરિકા ભજન પ્યારે, ઉમરિયા ખીત જાતી હૈ !—કરો.
 પૂર્વ શુભ કર્મ કર્મ આયા, મનુજ તન ધરણીમેં પાયા;
 ફિરે વિષયોમેં બરમાયા, મૈત નહિ યાદ આતી હૈ ?—કરો.
 બાલાપન ખેલમેં ખોયા, જોગનમેં કામ વશ હોયા;
 બુઢાપે ખાટ પર સોયા, આશ મનકો સતાતી હૈ ?—કરો.
 દુઝમ પરિવાર સુત દારા, સ્વપન સમ દેખ જગ સારા;
 માયાને જાલ ખિસ્તારા, નહીં યહ સંગ જાતી હૈ ?—કરો.
 જો હરિકે ચરણ ચિત લાવે, સો ભવસાગરકો તર જાવે;
 અજ્ઞાનંદ મેક્ષ પદ પાવે, વેદ વાણી સુનાતી હૈ ?—કરો.

(ગઝલ તાલ ધમાલ.)

જતન કર આપના પ્યારે, કર્મકી આશ મત છીજે ?—જતન.
 મનુજકી દેહ ગુણકારી, અકલ પશુવોસે હૈ ન્યારી;
 ઇશ્વરકી હૈ દયા બારી, ફેર કયાં માંગ કર લીજે ?—જતન.
 આલસસેં મૂઢ દુઃખ પાપે, કર્મ કા દોષ બતલાવે;
 ન ગુણકો સીખને જાવે, રાત દીન સોચમાં છીજે ?—જતન.
 કર્મકે ઓસરે સોવે, નીચ દશા ઉસકી હોવે;
 લોક પરલોક સુખ ખોવે, જતન બિન કોન પર તીજે ?—જતન.
 કરો વિધિસે જતન ભાઈ, સફલ સમ કામ હો જાઈ;
 વો અજ્ઞાનંદ સુખ પાઈ, ધીરજ મનકો સહ દીજે ?—જતન.

(રામ સદર)

સદાશિવ સર્વ વરદાતા, દિગંબર હો તો એસા હો ?
 હરે સખ દુઃખ બકતન કે, દયાકર હો તો એસા હો ?
 શિખર કૈલાસ કે ઉપર, કલ્પતરુ વેંકી છાયામેં;
 રમે નિત સંગ ગિરિજાકે, રમણધર હોતો એસા હો ?
 શીશ પર ગંગાધી ધારા, સુહાવે બાણમેં શોચન;
 કલા મસ્તકમેં ચંદ્રકી, મનોહર હોતો એસા હો ?
 બચંકર જહર જગ નિકલા, ક્ષીરસાગરકે મંચનસે;
 ધરા સખ કંઠમેં પીકર, વિષધર હોતો એસા હો ?
 સિરૌંકા કાટકર અપને, ક્રિયા જગ હોમ રાવણુને;
 દિયા સખ રાજ્ય દુનિયાંકા, દિલાવર હોતો એસા હો ?
 ક્રિયા નંદીને જાળમેં, કઠિન તપ કાલકે ડરસે;
 બનાયા ખાસ ગણુ અપના, અમરકર હોતો એસા હો ?
 બનાયે બીચ સાગરમેં, તીન પુર દસ સેનાને;
 હાથે એકહી શરમેં ત્રિપુરહર હોતો એસા હો ?
 દક્ષકે યગમેં જાકર, તજ જગ દેહ ગિરિજાને;
 ક્રિયા સખ ધ્વંસ પલ્લભરમેં, બચંકર હોતો એસા હો ?
 દેવ નર દૈત્યમણુ સારે, જાપેં નિત નામ શંકરકા;
 વો અજ્ઞાનંદ દુનિયાંમેં, હનગર હોતો એસા હો ?

गजल ताल धमाल.

कृष्ण धर नंद के आये, सितारा हो तो ऐसा हो ?
 करे सय प्रेमसे दर्शन, दुलारा हो तो ऐसा हो ?—२६.
 अकामुरको मसल डारा, पूतना जनसे भारी;
 कंसको केशसे जेया, जिलारा हो तो ऐसा हो ?—
 दूध पानीके अंदरसे, नागको नाथ कर लाये;
 यरलु हलु हलु धर करके, नयारा हो तो ऐसा हो ?—
 तीर जमुनाके जकर के, जगज अंसरी मोहन;
 यली धर छोड प्रजनारी, पियारा हो तो ऐसा हो ?—
 रयाध रास कुंजनमें, मनोहर रुप जन करके;
 देव दर्शनको यल आये, दिदारा हो तो ऐसा हो ?—
 गये जय छोड जेकुलको, नही शीर कोट कर आये;
 सप्पी राती रही जनमें, किनारा हो तो ऐसा हो ?—
 पूरी द्वारा वती जकर, मडल सोनेका जनवायो;
 हजरो रानियां ज्याही, पसारा हो तो ऐसा हो ?—
 करे पांडव लंडे रलुमें, छत अणुन की करवाध;
 जयाध लाज दुपदीकी, सडारा हो तो ऐसा हो ?
 उतारा भार भूमिका, सिधाये धाम अपनेका;
 वे अह्वानंद हुनियासे, नयारा हो तो ऐसा हो ?—

(राग सहर.)

प्रभु सयमें सभाया है, समाना हो तो ऐसा हो ?
 करी सय विश्व की रचना, रयाना हो तो ऐसा हो ?—२७.

- બિના સામાન બા હિર કે, બિના હથીયાર કે કોઈ,
 બનાયે હું જીવન સારે, બનાના હો તો એસા હો ? ૧
 બીજા સેં દેહકી પેદા, બદન સેં બીજા કા હોના;
 અલાયા અકે દુનિયાંકા, અવાના હો તો એસા હો ? ૨
 કોઈ પાતાલ કે નીચે, બસાયા જીવ બૂતલ મેં.
 કોઈ આકાશ કે ઉપર, બસાના હો તો એસા હો ? ૩
 ચાંદ સૂરજ વા તારો; કે ફિરેં આકાશમે મંડલ;
 બિના આધાર કે કોઈ, ફિરાના હો તો અસા હો ? ૪
 બનાઈ દેહ માનુષ્યકી, દિયે સમ વોગ કે સાધન;
 બિના ઉપકાર કે કશ્યા, નિધાના હો તો એસા હો ? ૫
 ચરાચર સર્વ જીવનકી, કરે નિત પાલના પોષણ;
 સકલ સંસાર કા માલિક, કહાના હો તો એસા હો ? ૬
 જગત કે આદિશે, પહેલ રહે ભાગ્યૂદ આબિરમેં;
 પિતા સંસાર સારે કા, પુરાણા હો તો એસા હો ? ૭
 શરણમેં જીવ જો આવે, મિટેં સમ જલ માયા કે;
 વો અજ્ઞાનદ બંધનસે, છુડાના હો તો એસા હો ? ૮

૧૪૨

(રામ સદર.)

રામ દશરથકે ધર જન્મે, ધરાના હો તો એસા હો ?
 શ્રોકે દર્શનકો ચલ આવે, સુહાના હો તો એસા હો ?-૨૬
 યજ્ઞકે કામ કરનેકો, સુનીશ્વર લે ગયા બનમેં;
 ઉડામે શીલ દૈત્યનકે, નિશાના હો તો એસા હો ?
 ધનુષકો જાનકર તોડા, બનકકી રાજમાનીમેં;

૧૫ સખ મનમેં સરભાયે, લખના હો તો એસા હો ?
 પેત કી ખાન કે આગા, રામ ખનકો ચલે જખ હી;
 છોડા સંખ સીતાને, જનાના હો તો એસા હો ?
 પેચાકો લે ગયા રાવન, ખના કર વેષ જોગીકા;
 ગરાયા નાશ સખ અપના, દિખાના હો તો એસા હો ?
 પ્રેત સુગ્રીવસે કરકે, ગિરાયા ખાનસે ખાલી;
 દેલાઠ નાર શીર ઉસકી, યરાના હો તો એસા હો ?
 ગયા હનુમાન સીતાકી, ખચર લેનેકો લંકા;
 જલા કરકે નગર આયા, તિયાના હો તો એસા હો ?
 આંધ સેતુ સમુદરમેં, ઉતારા પાર સેનાકો;
 મિટાયા વંશ રાવણુકા હરાના હો તો એસા હો ?
 રાજ્ય દેકર મિમિસણુકો, અયોધ્યા લોટ કર આયે;
 વો બ્રહ્માનંદ ખલ અપના, દિખાના હો તો એસા હો ?

૧૪૩

જંગલો તાલ.

નારાયણ જિનકે હિરદમેં, સો કછુ કર્મ કરે ન કરે રે.—ટેક.
 મિલી જિસકો જલ અંદર, ખાહુસે નીર તરે ન તરે રે—ના.
 સમણી જિનકે ધર માંહી, સો ધન સંચ ધરે ન ધરે રે—ના.
 કકો પ્રકાશ ભયો જખ, દીપક જેત જરે ન જરે રે—ના.
 ખનંદ રૂપ નિજ જનો, કાશીમેં ગય મરે ન મરે રે—ના.

ધર ધરનો શણગાર. ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ.

અથવા

મનહર સરળ ગરબાવળી.

જેની અંદર સ્ત્રીપયોગી ગીતો, ગઝલો, ગાયનો તથા ગરબાઓ અને સંખ્યાબંધ કવિતાઓ પ્રસંગ પ્રસંગાનુસાર સ્વચ્છ અને સુંદર સફાઈદાર છાપની કિતમ એકઠું કાગળ આટપેપરનું સચિત્ર પુઠું જેને જોતાંજ મન મોહીત થઈ જાય છે. અઘાપી સુધી નહીં બહાર પડેલી તદ્દન નવિન સેંકડો અમદાવાદની પ્રસિદ્ધ થયેલી એજ નામની બુકોનાં માન કિતારનારી આ એકજ રસીલી ગરબાવળી પ્રગટ થઇ છે. કામ કેટલું સરસ છતાં જીજ્ઞસ કીંમત રાખી છે. જે એવડીજ નવલકથા એવી રીતે પ્રગટ થઇ હોય તો રૂપીઆ બે કીંમત ખીજા બુકસેલર રાખવા ચુકે નહીં છતાં સ્ત્રી ઉપયોગી સુંદર પુસ્તકનો વધુ પ્રચાર કરવા માટેજ આ જીજ્ઞસ કીંમત રાખેલી છે.

કીંમત માત્ર બાર આના વીં પીં ખરચ જુદું.

પ્રકાશક:—

“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા, મુરત.

દરેક જાતનાં પુસ્તકો હમારે ત્યાં કીફાયતે મળે છે.

એકદમ સરસ. એકદમ અકસીર

પટેલનો વાળ કાઢવા માટે અજબ પાઉડર.

કોમત નાની શીશીના બે આના મોટીના આના ચાર
આ પાઉડરથી ચામડો ઠાળી પડતી નથી તેમજ અગન
બળતી નથી. અને ચામડી સુંવાળી અને નરમ બને છે.
ખીચું આ પાઉડરથી ગજકર દરાજ વીગેરે પણ નાશ પામે
છે. આ પાઉડર હમે હમારા લાંબા વખતના અનુભવ
પછીજ તૈયાર કરી બહારમાં મુક્યો છે.

એકલા બનાવવાર.

જેકીશનહાસ ત્રિભુવનહાસ પટેલ.

બુકસેલર એન્ડ પબ્લિશર.

સલાબતપુરા—સુરત.

ગામેગામ એજન્ડો જોઈએ છે, વેપારીને કમીશન આપવામાં
આવશે ભાવતાલ માટે ઉપરને ઠેકાણે મળો અગર લખો.

લોકપ્રીય પુસ્તકો ?

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

પ્રથમ ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

દ્વિતીય ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

તૃતીય ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

ચતુર્થ ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

પંચમ ખણ્ડ આ. ૧ લી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગઝલ સાગર

પ્રથમ ખિંડુ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

લાલ દીવો અથવા

ભાન્યહિન બિખારણ (સચિત્ર)

આ. ૨ જી ૦-૬-૦

સદગુણી શશીળા (સચિત્ર) ૦-૬-૦

હિન્દ કીર્તન (સચિત્ર)

આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ

અથવા

મનહર સરળ ગરબાવળી. ૦-૧૨-૦

જેહુરે મહેફીલ યાને

ગઝલે જોહર કંવાલી ૦-૧૨-૦

મનરંજન રસિક ગાયન સંગ્રહ ૦-૪-૦

દાગે હસરત (ગાયન ભાષણ સાથે) ૦-૮-૦

બજ મેંદાની ” ૦-૮-૦

મોલીની ઉર્ફે મરીયમ અથવા

હાકુની દીકરી. ૦-૧૨-૦

રણજીત અને કુસુમ નવલકથા ૨-૦-૦

મધુસૂદન (નવલકથા) ૧-૮-૦

સુંદર ગાયનમાળા (છપાય છે)

આખા હરણ સચિત્ર (”)

નવાખ્યાન (સચિત્ર) છપાય છે.

રંગમાં ભંગ ” ”

એ સિવાય ઘણી જાતના પુસ્તકો હમારી પાસે મળે છે. તમામ સ્કુલને ભગતાં પણ મળી શકશે. સાહિત્યના પુસ્તકો અવશ્ય મળશેજ.

મળે અગર લખો—“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર

સત્યાગતપુરા—સુરત.

સુચિપત્ર માટે અડધા આનાની ટીકીટ ખીડવા મહેરબાની કરશો.

આ પુસ્તકના પાના ૧ થી ૩૬ સુધી સુરત રવાનાના ટેકરા ઉપર આવેલા “લક્ષ્મી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ”માં હીરાભાઈ ચંદુલાલે છાપ્યાં તથા પાના ૩૭ થી ૭૨ અને મુખ પૃષ્ઠ સુરત બરાનપુરી બાગળ ઉપર આવેલા “શ્રી આનંદ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં ગોવિન્દજી હાલાભાઈ નાયકે છાપ્યાં.

